

MARIKEN

Toneeltekst van Jibbe Willems naar het boek *Mariken* van Peter van Gestel
27 oktober 2015

PERSONAGES

Alle personages kunnen door Wagenspelers gespeeld worden, in dubbel, driedubbel en zelfs vierdubbelrollen. Met daarbij de aantekening dat Mariken zelf het best één doorlopende rol kan zijn. Door alles dubbel te spelen, is in feite álles dubbelspel. Dus het stuk is tegelijkertijd de geschiedenis van Mariken áls het spel van de Wagenspelers die de geschiedenis van Mariken vertellen, het is tegelijkertijd haar levensverhaal als de fictie die ervan gemaakt is. De stijl hierin kan transparant zijn, het omkleden en transformeren mag zichtbaar zijn, theater zijn: de opbouw van de illusie is minstens zo belangrijk als de illusie zelf en de geloofwaardigheid zit in de Wagenspelers, niet in de vlekkeloosheid van de vertelling.

MARIKEN

ARCHIBALD (is ook een Wagenspeler - ARCHI)

WAGENSPELERS

Joachim

Isabel

Monne

Dirc

Gritta (speelt De Zwarte Weeuw én De Gravinne)

Ratte (de Wagenspeler die ook Rattenjan speelt)

Archi (de Wagenspeler die ook Archibald speelt)

TWEE WITTE GEITEN (poppen in de handen van de Wagenspeler)

De witte geit Sofie

De zwarte geit Sofie Tweede (die eigenlijk wit is)

EEN JONGE MAN OP DOORREIS (gespeeld door een Wagenspeler)

DE ZWARTE WEEUW (is ook Wagenspeler Gritta)

RATTENJAN (is ook een Wagenspeler RATTE)

KNAAG (pop in de handen van een Wagenspeler)

DE KNECHT GIJS (gespeeld door een Wagenspeler)

JONGEN en STADSBEWONERS (allen gespeeld door Wagenspelers)

DE GRAVINNE (is ook Wagenspeler Gritta)

MAGISTER AESCULAAP (is ook een Wagenspeler)

LIJFWACHTEN en WACHTERS (Wagenspelers)

SCÈNE 0

De Wagenspelers openen de voorstelling, met een spektakel, met vuurspuwers en jongleurs, met eenwieliers en verkleedpartijen, ze prikkelen het publiek om ze de voorstelling binnen te lokken.

WAGENSPELERS Dames en Heren, Hooggeëerd publiek,
welkom in de Middeleeuwen!

JOACHIM Toen de straten nog van modder waren
en je zó met je blote voeten
in een drol kon stappen!

ISABELLA Toen de wereld nog plat was
en je als je even niet uitkeek
zó van de rand kon vallen!

DIRC Toen God nog op een wolk zat
en hoofdschuddend naar beneden keek!

ARCHI Waar de Duivel zich in elke schaduw kon verschuilen.

MONNE De Middeleeuwen,
toen Nijmegen Nimwegen heette...

GRITTA ...en je ziel nog wat opleverde
wanneer je hem verkocht!

WAGENSPELERS Welkom! Welkom! Welkom!

DIRC Wij zijn de Wagenspelers.

MONNE Bohemiens!

ISABELLA Clochards!

DIRC Vaganten!

GRITTA Wij zwerven van applaus tot applaus..

ARCHI En wij spelen onze verhalen...

MONNE ...voor een Hooggeëerd Publiek!

ISABELLA Dat bent u.

JOACHIM Wij vertellen de mooiste leugens
die allemaal écht gebeurd zijn .

ISABELLA En vanavond vertellen wij u het verhaal
van een oude man en een klein meisje.

DIRC Van twee witte geiten...

MONNE ...waarvan er ééntje zwart is.

GRITTA Van een Weeuw en een eenzame Gravinne.

RATTE Van een Jong en zijn Ratten.

ISABELLA Van de Duivel en zijn demonen...

ARCHI Van God en al zijn engeltjes...

JOACHIM En het verhaal van de heilige maagd Maria

MARIKEN Maar bovenal is dit het verhaal van Mariken!

RATTE Het meisje dat geen moeder had...

ISABELLA ...maar wel de hele wereld zag!

MARIKEN Jazeker!

WAGENSPELERS Dames en Heren, Hooggeëerd Publiek!
Dit is het verhaal van het meisje Mariek!

MARIKEN *Uh, ik heet Marikuh.*

WAGENSPELERS Dames en Heren, Hooggeëerd Publiek!
Dit is het verhaal van het meisje Mariek!

MARIKEN Dat is beter.

WAGENSPELERS Mariken van Nimwegen!

JOACHIM We beginnen!

ALLEN *Zoals een storm begint
met één zuchtje wind,
vangt een oceaan
met één druppel aan.*

*Waar begint een begin?
Wat is de openingszin?
Waar stappen we in?
Waar begint een kind?*

*En wordt elk ballet niet
met één pas ingezet
zoals gebroken harten
met één traantje starten?*

*Waar begint een begin?
Wat is de openingszin?
Waar stappen we in?
Waar begint een kind?*

*Zo was de aarde d'r al
na één grote knal,
misschien een scheet van god,
misschien een kosmisch lot.*

Waar begint een begin?

*Wat is de openingszin?
Waar stappen we in?
Waar begint een kind?*

MARIKEN

*als iets uit niets kan ontstaan
komt alles daar vandaan
dan begint een kind
wanneer je haar verzint*

WAGENSPELER
[zingzeggend]

*De donkere bossen naast de grote stad Nimwegen
staan bij de bevolking bekend als het Waanwoud.
Daar wonen de duiveltjes in oeroude eiken,
dansen de heksen om gloeiende vuurtjes,
zweven er geesten in grijswitte nevels
en durft een normaal mens zich niet te vertonen.*

*Daar legt een bedroefde moeder
haar kind te vondeling.
Omdat ze niet meer voor haar kan zorgen?
Omdat ze arm is en het kind niet kan voeden?
Omdat ze ziek is en bijna zal sterven?
Omdat ze opgejaagd wordt door de zwarte dood,
dorpelingen met fakkels of nachtmerries in haar hoofd?*

*Niemand die het weet.
Niemand die het geweten heeft.
Niemand die het ooit zal weten.*

*Het kindje ligt bedekt met blaadjes
tussen de gele bloemetjes
helemaal in haar eentje in het Waanwoud.*

*Als niemand haar zal vinden
zal het snel met haar gedaan zijn...*

SCÈNE 1

ISABELLA We beginnen in een vroeger
 in een heel oud vroeger.

MARIKEN Waarin ik nog maar baby ben
 en van de wereld en het leven nog niks ken.

JOACHIM Waarin Mariken in haar alleralleenste eentje
 in het Waanwoud ligt.

RATTE Ach gut...

GRITTA Tussen de gele bloemetjes verstopt,
 bedekt met groene blaadjes.

MONNE Dat zou slecht af kunnen lopen...

ARCHI Als Archibald er niet aan zou komen sjokken...

DIRC Met zijn trouwe geit Sofie...

Archibald gaat in zijn rol zitten, Dirc pakt de pop van de geit Sofie.

ISABELLA Archibald en Sofie hebben lang gesjokt,
 ze zijn moe. En een beetje chagrijnig...

ARCHIBALD Kom Sofie, ouwe geit, niet mekkeren.

SOFIE Bèèèhhh.

ARCHIBALD Ik weet het, het is koud, het is donker,
 de lucht gromt en staat op het punt
 druppels in ons gezicht te spugen.

SOFIE Bèèèhhh.

ARCHIBALD Dat het gaat regenen, Sofie, dat bedoel ik daarmee, regen,
 ik zeg het alleen wat poëtischer. Want poëzie, Sofie,
 dat brengt licht in de duisternis en kleur in de grijze massa.

SOFIE Bèèèhhh.

ARCHIBALD Ja, ja, je moet er van houden, ja,
 maar daar hoef je niet zo chagrijnig om te doen.
 Of ben je bang?

SOFIE Bèh.

ARCHIBALD Bang?

SOFIE Bèh.

ARCHIBALD Echt?

SOFIE Bèèèhhh.

ARCHIBALD Dat is nergens voor nodig, Sofie. Bang.
Ja, we lopen in het Waanwoud, ja,
en de mensen rillen met hun billen van de bangigheid,
omdat ze denken dat er in dit bos boze geesten wonen.

SOFIE Bèèèhhh!

ARCHIBALD Maar boze geesten, beestje, die zijn
- zo weet ik zeker -
bang voor oude mannetjes en kwieke geiten.
Dus recht je rug, Sofie,
in dit woud gaan wij wonen.
Niemand zal ons hier lastig vallen,
niemand zal ons verjagen omdat wij boeken lezen,
of met stokken slaan omdat we dingen zeggen
die ze niet willen horen. Domme mensen,
die overal bang voor zijn.

SOFIE Bèèèhhh.

ARCHIBALD Je hebt gelijk. Dingen die *ik* zeg,
het is niet jouw schuld dat we uit de stad zijn verjaagd.
Toch vind ik het puik van je dat je met me mee bent gegaan.
Je bent een trouwe geit, Sofie. Een gezelli-geit.

SOFIE Bèh.

ARCHIBALD Kom, laten we hier halt houden,
vannacht slapen we nog onder de bladeren,
morgen begin ik met het bouwen van een huis.

SOFIE Bèèèhhh.

ARCHIBALD Wat is er, hoor je wat?
iets dat mijn oude oren niet kunnen horen?

 MARIKEN [*ze doet een baby na*]

ARCHIBALD Een mens?

SOFIE [*fluisterend*] Bèèèhhh.

ARCHIBALD Een babymens?

 ISABELLA Archibald en Sofie kijken om zich heen en vinden...

 JOACHIM Bedekt met groene blaadjes...

 GRITTA Tussen de gele bloemetjes...

ARCHIBALD Een babymens!

SOFIE Bèèhh.

Archibald tilt Mariken op, ze valt stil.

ARCHIBALD Wat doe jij hier? Heeft iemand je verloren?
Of ben je weggekropen?

Mariken begint weer te huilen.

ARCHIBALD Vragen vragen stillen geen magen,
jaja, jij hebt honger.

SOFIE Bèèh.

ARCHIBALD Ja, en jij hebt melk, Sofie,
dat vind ik nu heel fideel van je,
dat je dit mensje zomaar wat melk aanbiedt.

SOFIE Bèh.

Archibald houdt Mariken bij de tepels van de geit en melkt. Druppels melk vallen in Marikens mond.

ARCHIBALD Drink maar. Drink maar mensje. Dat helpt.

Mariken drinkt

ARCHIBALD En kijk, en zit een briefje op je trui gespeld.
Gelukkig kan ik lezen, hè, Sofie,
komt dat nog eens van pas.
“Aan de eerlijke vinder...”
Eerlijk, zijn we, niet Sofie?
En vinder, ja, we hebben je gevonden.
Dus dit briefje is aan ons gericht.
“Aan de eerlijke vinder,
zorg voor mijn Mariken, alstublieft.”
Jaja, Mariken, heet je dus.

SOFIE Bèèh.

ARCHIBALD Een meisje, ja.
Je moeder vraagt of wij voor je willen zorgen,
dus, Mariken, wat zeg je ervan?
Wil jij een oud mannetje als vader,
en een kwieke geit als moedertje?

SOFIE Bèèèh?

Mariken laat een boer.

ISABELLA Mariken liet een grote boer en hikte
waarop Archibald knikte: jawel, dat wilde zij.

JOACHIM En zo kwam Mariken in het Waanwoud te wonen
met een vader die haar vader niet was
en een moeder die haar moeder niet was,
een meisje met een oude man en een geit
een gezin dat geen gezin was maar het toch was.

MARIKEN

*En de tijd raast voorbij
voor jou, voor mij,
voor iedereen
raast de tijd erdoorheen...*

*tijd is vreemd
soms glijdt een eeuw voorbij
in één minuut
dan weer duurt
een seconde
wel honderd jaar
ja
tijd is raar*

*En de tijd raast voorbij
voor jou, voor mij,
voor iedereen
raast de tijd erdoorheen...*

*en haast maakt alles trager
we jagen achter
onze eigen staart
we jagen en we worden opgejaagd*

*door de jaren die voorbij gaan
voor je je hebt afgevraagd
waar je eigenlijk naartoe gaat
of als je stil staat
waar je staat...*

*En de tijd raast voorbij
voor jou, voor mij,
voor iedereen
raast de tijd erdoorheen...*

SCÈNE 2

Jaren later. In het Waanwoud.

DIRC	De jaren gingen voorbij en het gezin...
MONNE	...dat geen gezin was...
SOFIE	Bèèèh?
GRITTA	...maar het toch was...
SOFIE	Bèh.
RATTE	...woonde in het Waanwoud zonder ooit door wie dan ook gestoord te worden.
MONNE	Je bent zelf gestoord geworden.
DIRC	Koekoek!
JOACHIM	En in alle rust en vrede alsof er niemand op de wereld woonde dan alleen een geit, een meisje en een oude man, groeide Mariken langzaam wat groter.
ISABELLA	Ze leek een klein duiveltje met ogen die vonkjes vuur van plezier spogen.
MARIKEN	Ik ben geen duiveltje.
ISABELLA	Maar dat leek je.
MARIKEN	Ik heb geeneens geen horens en ook geen bokkenpootjes.
GRITTA	Maar wel een broek van hazenbont, blote voeten zwart van de modder en een kop vol klitterige ongekamde haren.
MARIKEN	Ja. Dat wel.
RATTE	Er was er nooit een ander mens het Waanwoud ingewandeld.
DIRC	Maar zoals niks eeuwig is...
MONNE	...en niets voor altijd duurt...
GRITTA	...kwam er op een dag, dan toch, een jonge man op doorreis het Waanwoud binnen.

Een wagenspeler speelt de jonge man.

JONGE MAN Op weg, dat ben ik,
met een maag vol knorrende honger
en een zak vol vieze was
op naar mijn mammielief
om mij eens een weekend lang
flink te laten verwennen.

MARIKEN Ik dacht dat de mensen hier nooit kwamen
dat ze bang van het Waanwoud waren
omdat er spoken en geesten en duiveltjes wonen.

JONGE MAN Dat klopt, maar dit is korter,
dan ben ik sneller bij mijn moeder,
ze zal de natte bladeren op mijn laarzen zien
en trots op me zijn dat ik door het boze bos ben gelopen,
ze zal mijn glimmende nieuwe hoed zien
en weten dat ik wat bereikt heb in het leven.
Mijn moeder zal me bewonderen om mijn succes en om mijn moed.

MARIKEN Is jouw moeder ook een geit?

JONGE MAN Een geit? Wat is dat voor een gekte?
Wie heeft er nou een geit als moeder?

Mariken komt tevoorschijn.

MARIKEN Ik.

JONGE MAN Je moeder is een geit?
En jij hebt bokkenpoten?
Mijn god, dan moet je een kind van de Duivel zijn!

Hij valt op zijn knieën.

JONGE MAN Heilige Maria, moeder van onzelveheer,
bescherm mij tegen al het kwaad en ik zal...
en ik zal... al mijn zakgeld besteden aan kaarsen
die ik aan zal steken in de kerk. Alles, dat beloof ik!

MARIKEN Wie ben jij?

JONGE MAN Spaar me! Duivelskind!

MARIKEN Wat een mooie hoed heb jij.

JONGE MAN Mag ik mijn hoed houden, alstublieft,
hij heeft me al mijn zakgeld gekost.

MARIKEN Kijk me eens aan.

JONGE MAN Ik zal met blindheid geslagen worden,
kikkers zullen uit mijn oren groeien,
mijn haar zal paars worden en uitvallen
als ik te lang naar de Duivel kijk.

MARIKEN Kijk me aan of ik pak je hoed af.
Hij kijkt haar aan.

JONGE MAN Verander me alstublieft niet in een hagedil.

MARIKEN Een hagedil?

JONGE MAN Of een krokodis, die twee haal ik altijd door elkaar.

MARIKEN Misschien niet,
als je vriendelijk antwoord geeft op al mijn vragen.

JONGE MAN Dat zal ik doen, maar spaar me,
mijn arme moedertje zou sterven van verdriet.

MARIKEN Was jij iedere dag je voeten?

JONGE MAN Iedere dag? Mijn hemeltje, nee,
waar moet ik al het water vandaan halen,
om elke dag mijn voeten te wassen?
Bent u nu boos? Verandert u mij nu in een salamiworstje?

MARIKEN En eet je iedere dag een bordje
lauwwarme pap met geitenmelk?

JONGE MAN Als u mij wilt straffen omdat ik u gestoord heb,
straf mij dan, maar kwel mij niet met al die vragen.

MARIKEN Lees je iedere dag een boek?

JONGE MAN Een boek? Nee nooit, wie boeken leest
verpest zijn ogen, zeggen ze. Kan jij lezen?

MARIKEN Ja, natuurlijk kan ik lezen!
Ik kan lezen en ik kan schrijven.

JONGE MAN Nou, ze zeggen dat je je aan letters lelijk kan bezeren,
dat je kan struikelen over een komma
en je doof kan worden van een uitroepteken.
Nee hoor, lezen, mij niet gezien.
Mag ik nu verder gaan?
Ik beloof dat ik u nooit meer zal storen.

MARIKEN Waar ga je heen dan?

JONGE MAN Ik ben op weg naar mijn lieve moedertje.

MARIKEN Is die een geit?

JONGE MAN Een geit? Nee, natuurlijk niet!

MARIKEN Hoe kom je dan aan geitenmelk voor de lauwe pap?

JONGE MAN Ik hou niet van pap.
Ik eet liever brood.

Niets is lekkerder dan het versgebakken brood
van mijn lieve moedertje.

MARIKEN Versgebakken brood? Wat is dat?

JONGE MAN Dat is het allerlekkerste ter wereld
en er is niets op aarde dat beter ruikt,
mmm, versgebakken brood, dat ruikt naar...
dat ruikt naar een mooie, nevelige ochtend.

MARIKEN Je bent een gekke jongen. Je wast je voeten niet
iedere dag, je leest geen boeken,
je eet niet graag pap maar wél iets
dat naar ochtend ruikt.

JONGE MAN Ja. Heel gek ben ik. Kukelekuu zo gek.

MARIKEN Mijn moeder is niet echt een geit hoor.

JONGE MAN Niet?

MARIKEN Nee. Niet mijn echte moeder,
want die heb ik niet. Ik ben een meisje zonder moeder.
Ik ben een vondeling.

JONGE MAN Een vondeling?

MARIKEN Ja.

JONGE MAN Dat vind ik heel zielig,
maar ik ben nog steeds bang van u.

MARIKEN Oh.

JONGE MAN Mag ik dan nu gaan?

MARIKEN Ja. Je mag gaan.

De jonge man rent weg, Mariken lacht hem uit.

SCÈNE 3

ISABELLA Ondertussen staat Archibald zijn voeten te wassen.

GRITTA Dat is belangrijk, voor de hygiëne...

ARCHIBALD Mariken! Mariken waar ben je?
Het is tijd om je voeten te wassen!

MARIKEN Hier ben ik!

ARCHIBALD Je bent laat.
En waar is Sofie?

MARIKEN Die heb ik niet gezien.
Ik heb wel een hoed gezien.

ARCHIBALD Dat voorspelt maar weinig goeds.
Zat er iemand onder die hoed?

MARIKEN Ja. Een gekke jongen. Die zijn voeten niet elke dag wast,
niet van boeken houdt en geen pap lust.

ARCHIBALD Een heel gemiddeld mens, dus.

MARIKEN Hij rende weg, naar het huis van zijn moeder,
om een versgebakken brood te eten.
Weet jij waar versgebakken brood naar ruikt?

ARCHIBALD Versgebakken brood ruikt naar versgebakken brood.

MARIKEN Versgebakken brood ruikt naar een mooie,
nevelige ochtend.

ARCHIBALD Nu je het zegt, ja, daar ruikt versgebakken brood naar.

MARIKEN Ik heb nog nooit versgebakken brood gegeten.

ARCHIBALD Vind je het erg dat ik geen brood kan bakken?

MARIKEN Weet ik niet.
Waarom ben ik een vondeling?

ARCHIBALD Weet ik niet. Omdat ik je gevonden heb, daarom.
Bedeckt met bladeren, tussen de gele bloemen.

MARIKEN Wat deed ik daar dan?

ARCHIBALD Iemand had je daar neergelegd.

MARIKEN Nou ja zeg! Wie dan?

ARCHIBALD Ik denk je moeder.

MARIKEN Ik heb geen moeder.

ARCHIBALD Iedereen heeft een moeder.

MARIKEN Echt? En waar ruikt mijn moeder naar?

ARCHIBALD Naar honing.

MARIKEN Hoe weet je dat?

ARCHIBALD Dat denk ik.

MARIKEN Hoe lang is dat geleden?
Honderdduizend jaar?

ARCHIBALD Iets minder lang.

MARIKEN Drie weken dan?

ARCHIBALD Iets langer. Iets daar tussen in.

MARIKEN Hij zei dat ik een duivelskind was.

ARCHIBALD Wie zei dat?

MARIKEN De jongen met de hoed.

ARCHIBALD Jij bent geen duivelskind.

MARIKEN Dat weet jij niet.

ARCHIBALD Dat weet ik wel,
een duivelskind
die heeft geen navel
en jij, kleine rolmops,
hebt zeker wel een navel!

MARIKEN Hij was bang, de jongen,
hij ging op zijn knieën zitten
en riep om Maria en om Onze Lieve Heer.

ARCHIBALD Hij was aan het bidden.

MARIKEN Wat is bidden?

ARCHIBALD Bidden, dat is tijd verspillen.

MARIKEN En wie zijn Maria en Onze Lieve Heer?

ARCHIBALD Dat zijn god en zijn moeder.

MARIKEN En wie is god?

ARCHIBALD Oh god, wie is god, tja,
dat weet ik alleen van horen zeggen...

ARCHIBALD,
MARIKEN en
WAGENSPELERS *God, dat is de hoogste heer,
ik zeg het op mijn woord van eer
Hij is de edelste der edelen;
de weledelste meneer*

*toen god de aarde had geschapen
en de lucht en alle zeeën
en ook de planten en de dieren
ja alles, boven en beneën
liep hij dol gelukkig rond
met een glimlach om zijn mond*

*het is voldaan, zei Hij tevreën
ik ben nog knapper dan ik dacht
kijk naar de beren en de reeën
kijk naar de dag en naar de nacht
naar de zon en naar de maan
dat heb ik maar mooi gedaan*

*ja god, de allerhoogste heer,
die schiep de aarde in één keer
Hij is de allerbeste schepper
zo een vind je niet snel meer*

*maar ik, zei Hij, ben in mijn eentje
er is geen mensheid om mij heen
en het is toch wel wat stil zo,
ja, alleen is maar alleen
dus, dacht Hij, ik schep de mens,
dat is nu mijn grootste wens*

*hij liet al zijn spieren rollen
hij toonde al zijn allemacht
begon te persen en te duwen
gebruikte al zijn scheppingskracht
Hij kreeg het ijskoud en bloedheet
en liet toen een grote scheet*

*daaruit werd een duiveltje geboren
met bokkenvacht en duivelshorens
een schobbejak met vossentanden
en zwarte haren op zijn handen*

*Jij! Riep god, zwaar overstuur,
jij stinkt naar uitwerpsel en zwavel!
Jij bent geen mens, jij bent de duivel,
kijk maar, je hebt niet eens een navel!*

*en god vluchtte van zijn schepping
weer snel hup de hemel in
Hij liet de duivel huilend achter
ongewenst en onbemind*

*maar een engeltje kreeg meelij
ze nam de duivel in haar armen
kom maar, lieverd, kom maar bij mij
ik zal je aan mijn hart verwarmen*

*en ze kusten elkaar
en ze kusten elkaar
en zo raakten ze samen verstrengeld
en zo kregen zij samen
duizenden kinderen,
de mensheid: half duivel, half engel*

- MARIKEN En zo zijn de mensen geboren?
- ARCHIBALD Ach, Mariken, de mensheid is een klucht.
- MARIKEN Een klucht, wat is dat?
- ARCHIBALD Dat het hele leven grap en grol is
en uiteindelijk weinig te betekenen heeft.
Het is maar een verhaaltje.
- MARIKEN Dus het is niet echt waar?
- ARCHIBALD Een verhaaltje kan tegelijkertijd verzonnen en waarachtig zijn.
Het is maar waar je in gelooft.
- MARIKEN Ja, is het nou écht, of niet?
- ARCHIBALD Dat mag jij helemaal zelf weten.
- MARIKEN Maar ik weet het niet.
- ARCHIBALD En dat mag ook. Want niemand weet écht waar de mensen vandaan komen,
het enige dat we weten, is dat we er zijn. En zelfs dat weten we niet zeker.
En we weten al helemaal niet waar we heen gaan na onze dood.
- MARIKEN Dood?
- ARCHIBALD Dat is als er geen lucht meer uit je mond komt,
geen klopping meer in je hart zit,
geen beweging in je vingers en je ogen niks meer zien.
- MARIKEN Ga dan maar niet dood.
- ARCHIBALD Wanneer ik dood ben, Mariken,
dan moet je de beek volgen.
Wanneer je het Waanwoud hebt verlaten
zal je in Nimwegen terecht komen.
- MARIKEN Nimwegen?
- ARCHIBALD De stad die aan het einde van de beek ligt.
En in de stad vind je de mensen. En kijk uit!

Zeg nooit tegen de mensen dat je kan lezen en schrijven.
Zeg tegen ze: ik ben zo dom als een kuiken.
Want de mensen zijn ook dom en ze houden er niet van als je anders bent.
Alles moet het zelfde zijn.
De mensen zijn bang van wat er anders is.
En waar ze bang van worden, dat willen ze kapot maken.

MARIKEN Maar jij gaat niet dood.

ARCHIBALD Dood gaan we allemaal.

MARIKEN En dan, wat gebeurt er dan?

ARCHIBALD Dan duurt het niet heel lang
of ik begin al akelig te stinken.
Het best kan je me dan in de grond stoppen
anders vreten de roofvogels me op,
en de vossen en de kleine kriebelbeestjes,
tot er niks meer van me over blijft.
Alle dieren in het Waanwoud hebben altijd honger...

MARIKEN En ik dan?

ARCHIBALD Dan volg jij de beek tot je bij de mensen bent.
En wat zeg je ze dan?

MARIKEN Dat ik zo dom ben als een kuiken.

ARCHIBALD Goed zo.

MARIKEN Dat ik niet kan lezen en schrijven
en dat ik precies hetzelfde ben als iedereen.

ARCHIBALD Heel goed.

MARIKEN Maar jij gaat niet dood.

ARCHIBALD Ach Mariken...
Kom, we gaan wat eten.
Pap met geitenmelk.
Sofie!
Waar is Sofie toch?

SCÈNE 4

In het Waanwoud. Mariken zoekt Sofie.

MARIKEN Sofie? Waar ben je?

Geen reactie

MARIKEN Bèh?

Geen reactie

MARIKEN Bèèèhhh...!?
Ik vind je heus wel hoor,
verstoppn heeft geen zin,
ik ben toevallig kampioen in geitjes vinden.

Mariken ziet het staartje van Sofie onder een struik uitsteken.

MARIKEN Daar ben je Sofie!

Mariken trekt Sofie aan haar staart. Sofie beweegt niet.

MARIKEN [zachtjes] Ik heb je gevonden, Sofie.

Mariken pakt Sofie, die niet ademt, vast.

MARIKEN *D'r komt geen mekker uit je bek, Sofie,
en hoe ik ook aan je trek, Sofie,
je verroert geen haartje op je kop
je ligt zo stil
sta nu toch op...*

*D'r komt geen lucht meer uit je mond, Sofie,
je bent nog kouder dan de grond, Sofie,
en in je hart voel ik geen klop,
je ligt zo stil
sta nu toch op...*

*Waarom ben je dood, Sofie?
Dat is toch idioot, Sofie?
Daar is toch niets meer aan,
dus kom, ga nu maar staan,
waarom ben je dood, Sofie?*

Je gaat nu akelig stinken, Sofie,
en we moeten je in de grond stoppen,
anders vreten de zangvogels je op.
En de vissen. En de kleine kriebeldiertjes.
Iedereen heeft honger in het Waanwoud
behalve jij, Sofie, wat een geluk,
jij zal nooit meer honger hebben...
Maar wij wel, wat moeten we nu met de pap
zo zonder geitenmelk?

*Waarom ben je dood, Sofie?
Dat is toch idioot, Sofie?
Daar is toch niets meer aan,
dus kom, ga nu maar staan,
waarom ben je dood, Sofie?*

*Ik weet het, iedereen gaat dood, Sofie,
maar ietsje later kon toch ook, Sofie?
dus hou er nu maar snel mee op,
lig niet meer stil
en sta maar op.*

*Ben ik je echt voor altijd kwijt, Sofie?
Bestaat de hemel voor een geit, Sofie?
je bent een stomme drollenkop
lig niet meer stil
sta maar snel op!*

*Dat is toch vreemd, gek en apart
ik heb een gat
in de vorm van een geit in mijn hart*

*Waarom ben je dood, Sofie?
Dat is toch idioot, Sofie?
Daar is toch niets meer aan,
dus kom, ga nu maar staan,
waarom ben je dood, Sofie?*

Je moet niet dood zijn, Sofie,
straks wordt Archibald wakker
en dan heeft hij honger...

*Bèh bèh bèh bèh bèh, Sofie?
bèh bèh bèh bèh bèh bèh, Sofie?
bèh bèh bèh bèh bèh bèh
bèh bèh bèh bèh bèh bèh
bèh bèh bèh bèh bèh, Sofie?*

Ze pakt Sofie stevig vast.

MARIKEN

Je bent zwaar. Vreetzak.
Stom beest.
Lieverd...

SCÈNE 5

In de hut van Archibald en Mariken. Archibald ligt te snurken.

MARIKEN Je moet wakker worden...

ARCHIBALD Grumfp.

MARIKEN Of heb je daar geen zin in?

ARCHIBALD Krnurgh.

MARIKEN We moeten naar Nimwegen, naar de markt.
Want daar verkopen ze geiten
en we hebben een nieuwe geit nodig.

ARCHIBALD Shhhuoffnnh.

MARIKEN Een nieuwe Sofie, ja,
de oude doet het niet meer.

ARCHIBALD Hrughr.

MARIKEN Ja, dat is droevig, ja,
maar we moeten niet bij de pakken neerzitten
want zo is het leven nu eenmaal.

ARCHIBALD Huhhuhhh.

MARIKEN Ik wil anders ook wel in mijn eentje gaan hoor,
als jij nog lekker ligt te luiwammen,
dat is helemaal geen probleem.
Ik volg gewoon de beek, koop een geit in Nimwegen
en ik huppel weer samen met Sofie de Tweede terug.

ARCHIBALD Hhrrghgnrf.

MARIKEN Ja, dat is waar, voor kopen heb je florijnen nodig.
Dus eerst moet ik aan florijnen zien te komen.
Daarna ga ik naar de markt. Daar koop ik een geit.
Dan ga ik langs de beek terug naar het Waanwoud.
En dan maken we pap met geitenmelk.
En dan eten we onze buikjes tonnetje rond.

ARCHIBALD Kgrrhnhk.

MARIKEN Ik zal het voor je op een briefje schrijven,
voor als je het in je dromen vergeet.

Mariken schrijft een briefje.

MARIKEN Tot straks!

Mariken vertrekt.

ARCHIBALD *[in zijn slaap]* Mariken? *[hij snurkt door.]*

SCÈNE 6

JOACHIM *En Mariken liep langs de beek en liep door.*

ISABELLA *Ze keek niet naar achter maar enkel naar voor.*

GRITTA *Ze keek niet naar de lucht en niet naar de grond.*

RATTE *Ze keek niet naar haar voeten en niet naar d'r kont.*

MONNE Maar dat kan toch ook helemaal niet?

DIRC Het is maar bij wijze van spreken.

MONNE Nou, dan kan je beter helemaal niks zeggen.

MARIKEN *Ze liep en ze liep en ze liep en ze liep
de beek droogde op en toch stopte ze niet
ze liep en ze liep en ze liep en ze liep
en ze had nog een langere weg in 't verschiet.*

RATTE Waar ligt dat, het verschiet?

MARIKEN Dat weet niemand, alleen dat het heel ver is.

RATTE Dan kan je d'r maar beter niet heen willen.

JOACHIM Haar ogen gingen tranen van het verre uitzicht
haar neus raakte door de heldere lucht verstopt...

DIRC Raar.

ISABELLA De wereld was dieper dan ze ooit had gedacht.
En zichzelf was kleiner dan ze ooit had geweten.

MARIKEN Ver van mij weg zijn de wolken heel dicht bij de aarde,
en nog verder weg lijkt het land in een streep te verdwijnen.

ISABELLA Dat is de horizon.

MARIKEN Ik heb nog nooit een horizon gezien,
in het bos staan er altijd bomen voor.
Is dat dan waar de wereld eindigt en het grote niets begint?

GRITTA Ja, dat is de rand van de wereld.
Als je daar overheen stapt val je heel ver naar beneden.

MARIKEN Ik moet nu toch bijna bij Nimwegen zijn.
Waar zijn de vrouwen en de mannen?
De kinderen en de kippen?
De varkens en de ganzen?

ISABELLA Hoog in de lucht vliegen vogels.

MARIKEN Die vogels zijn erg klein.

ISABELLA Dat komt omdat ze zo hoog vliegen.

MARIKEN Volgens mij heb ik deze voetstappen al eerder gezien.

ISABELLA Dat zijn je eigen voetstappen, Mariken,
je bent jezelf aan het achtervolgen.

MARIKEN En er blijven maar gapen uit mijn mond komen,
en mijn oogleden lijken kilo's zwaar.
Ik ga maar even wat zitten, hier, dan loop ik zo wel door.

Mariken valt in slaap.

GRITTA Kijk maar uit Mariken,
hier woont de Zwarte Weeuw
die is niet zo gek op slapende meisjes...

Wagenspeelster Gritta slaat een zwarte lap om zich heen en verandert in de Zwarte Weeuw.

GRITTA Die heeft er zelfs een gruwelijke hekel aan...

Monne pakt de pop van de zwarte geit.

ZWARTE GEIT Bèh.

GRITTA Kop dicht, stom beest!

SCÈNE 7

*De Zwarte Weeuw staat bij een grote stinkende pot.
Ze smijt er allerlei gekleurde kleren in en verft ze zwart.
Ze roert met een grote houten spaan in de pot.
En ze zingt, met een schorre stem, het lied van de Zwarte Weeuw.*

HET LIED VAN DE ZWARTE WEEUW

*kom maar hier met je kleren
ik zal ze wel verven
tot je enkel donker draagt
tot de dag dat je mag sterven*

*kom maar hier met je haren
ik zal ze ontkleuren
alleen zwart is goedgekeurd
anders zal je het betreuren*

*alles moet zwart
zo donker als de nacht
zonder maan
en zonder sterren
zonder praal en zonder pracht*

*alles moet zwart
kleuren zijn een zonde
wie geen zwart draagt
wordt gestraft
van kleur komt maar gedonder*

*kom maar hier met je schoenen
die zijn me veel te wit
dat kan nergens goed voor zijn
ik verf ze zwarter nog dan git*

*kom maar hier met je sokken
en met je onderbroek
je wollen trui en t-shirt
al wat gekleurd is, is vervloekt!*

*alles moet zwart
zo donker als de nacht
zonder maan
en zonder sterren
zonder praal en zonder pracht*

*alles moet zwart
kleuren zijn een zonde
wie geen zwart draagt
wordt gestraft
van kleur komt maar gedonder*

*en ook de regenboog
in de lucht zo hoog
die maak ik ooit van alle kleuren vrij
ook voor de regenboog
in de lucht zo hoog
is het einde van de kleurenpracht nabij*

*BAH
rood oranje geel blauw groen
BAH
indigo en violet*

*BAH
rood oranje geel blauw groen
BAH
indigo en violet*

*BAH
rood oranje geel blauw groen
BAH
indigo en violet*

ZWARTE WEEUW Au au au mijn rug...
Ik word oud, te oud,
mijn rug van hout
en het kraakt bij elke stap.

ZWARTE GEIT Bèèh...

ZWARTE WEEUW Hou die praatjes maar voor je, rotgeit.
Je melk is me te zuur geworden.
Een ouwe, zieke geit ben je.
Ik breng je naar de markt,
d'r is altijd wel een dronken dwaas
die goed geld wil betalen
voor een ouwe zieke geit.

ZWARTE GEIT Bèèhhh...

ZWARTE WEEUW Oh ja? Heb je liever dat ik je slacht?
Dat ik soep trek van die magere miezerige botjes van je?
Je dagen zijn geteld, ouwe geit.

ZWARTE GEIT [*zachtjes*] Bèèhhh...

ZWARTE WEEUW Ik zal het nog een tijdje aanzien,
maar als je melk zuur blijft,
zit er voor mij niks anders op
dan bitterballenragout van je ouwe vlees te draaien.

Mariken wordt wakker, ze maakt geluid. De Zwarte Weeuw merkt haar op.

ZWARTE WEEUW En wat ligt er daar in de bosjes te snurken?
 Wat spook jij uit op mijn erf!
 Kom jij een arme weeuw beroven!?

MARIKEN Jij hebt geen baard en je draagt een rok,
 dan ben jij dus een vrouw.

ZWARTE WEEUW Ik ben de Zwarte Weeuw!

MARIKEN Je kijkt gemeen.
 Waarom kijk je gemeen?
 Ben je bang voor mij?
 Dat is nergens voor nodig hoor.

ZWARTE WEEUW Bang voor jou?
 Denk je werkelijk dat ik bang voor jou ben?

MARIKEN Het ruikt hier naar dooie muizen,
 bah, waarom stinkt het hier zo?

ZWARTE WEEUW Wat verbeeld jij je wel!

MARIKEN Je hoeft niet zo te schreeuwen hoor,
 ik sta pal dicht bij je en ik heb goede oren.

ZWARTE WEEUW Je hebt een saterkop.
 Jij brengt onheil.
 Heb jij een vader en een moeder?

MARIKEN Nee.

ZWARTE WEEUW Dat dacht ik wel.
 Jij bent een nachtmonstertje.
 En nu ben je verdwaald omdat het dag is.

MARIKEN Ik ben niet verdwaald.
 Ik kom een geit kopen.

ZWARTE GEIT Bèèh...

MARIKEN Deze geit bijvoorbeeld.

ZWARTE WEEUW Wat moet jij nou met een vieze ouwe geit?

MARIKEN Die ga ik wassen in de beek
 dan wordt ze weer helemaal wit.

ZWARTE WEEUW Wit! Ben jij helemaal bezwadderd?

MARIKEN En dan neem ik haar mee naar Archibald
 zodat we weer melk hebben voor de pap.
 Ik moet alleen nog wat florijnen hebben
 zodat ik de geit kan kopen.
 Heb jij florijnen voor mij?

ZWARTE WEEUW Florijnen!
 Jij bedelt mij om florijnen
 om daarmee mijn eigen geit te kopen
 terwijl je met je smerige bokkenpoten op mijn erf staat!

MARIKEN Daar komt het wel op neer.

ZWARTE WEEUW Wie denk jij wel dat je bent?
 Uit welk donker hol kom jij gekropen?

MARIKEN Ik kom uit het Waanwoud.

De Zwarte Weeuw schrikt en slaat een kruisje.

ZWARTE WEEUW Halleluja peperkoek... het Waanwoud...
 De Duivel woont in het Waanwoud...
 Wat moet jij in het Waanwoud?

MARIKEN Een beetje babbelen met de geit Sofie
 en tussen de bomen door rennen
 en met Archibald lezen in een boek.

ZWARTE WEEUW Lezen in een boek!
 De lieve Jezus sta ons bij!
 Je moeder is een satansteef
 en jij bent een kleine heks,
 een heuse kleine heks.
 Lezen in een boek!
 Wie heeft je lezen geleerd?
 De Duivel zelf zeker!

MARIKEN Ik kon het ineens.
 Ik kon ook ineens schrijven.
 Ik ben een soort van wonderkind.

ZWARTE WEEUW Je bent een duivelskind!
 Lezen en schrijven!
 Dat is niks voor een meisje!

MARIKEN Nee, nee, natuurlijk niet,
 dat bedoelde ik ook niet!
 Ik bedoel: ik ben zo dom als een kuiken,
 ik kan niet lezen en niet schrijven,
 ik ben net zo dom als iedereen!

ZWARTE WEEUW Mij leidt je niet om de tuin, satanskind,
 laat je navel zien!

MARIKEN Ik denk er niet aan.

ZWARTE WEEUW Omdat je er geen hebt, duivelskuiken,
 het gebroed van Satan heeft geen navel!
 Jij bent hier om mijn ziel te stelen!

MARIKEN Ik ben hier om een geit te kopen.

ZWARTE WEEUW Jij wil dat ik eeuwig in de hel brand!
 Waar is je heksenteken?
 Hoeveel vingers heb je, hoeveel tenen?

De Zwarte Weeuw pakt Mariken op en zoekt naar het heksenteken.

MARIKEN Raak me niet aan!

ZWARTE WEEUW Wanneer ik je teken gevonden heb,
 zal ik je roosteren boven het heetste vuur dat ik ooit heb gestookt!

MARIKEN Laat me los.

ZWARTE WEEUW Geen sprake van!

MARIKEN Laat me los!

De Zwarte Weeuw sleept Mariken naar de schuur.

DE RATTENDANS

Het lied van Rattenjan en de ratten.

*Ik ben 'n rat, ik ben 'n rat
en dat is me écht je dat
ik zeg je wat, ik ben een rat
ja lieve schat, hoe vind je dat
'n rat, 'n rat, het is me wat,
dat is niet voor de poes!*

*ik sniffel met m'n snuit
door 't meest verrotte fruit
nee, dat maakt me echt niks uit
ik vind het heerlijk*

*ik trippel met m'n pootjes
door kelder, gangkast, gootjes,
ik knabbel aan je broodjes
ik vind het heerlijk*

*Ik ben 'n rat, ik ben 'n rat
en dat is me écht je dat
ik zeg je wat, ik ben een rat
ja lieve schat, hoe vind je dat
'n rat, 'n rat, het is me wat,
dat is niet voor de poes!*

*ik zwabber met m'n staart
poep in je slagroomtaart
dat ligt zo in m'n aard
ik vind het heerlijk*

*ik wiebel met m'n oor
ik kriebel met m'n snor
dan ga ik er vandoor
ik vind het heerlijk*

*Ik ben 'n rat, ik ben 'n rat
en dat is me écht je dat
ik zeg je wat, ik ben een rat
ja lieve schat, hoe vind je dat
'n rat, 'n rat, het is me wat,
dat is niet voor de poes!*

*op m'n rug wonen de vlooiën
en dat is niet al te best
want die brengt de zwarte dood
ja de vlo die brengt de pest*

daar kan ik toch niks aan doen!

*de vló heeft het gedaan
maar wie krijgt er weer de schuld?
ik krijg hier de slechte naam*

*Ik ben 'n rat, ik ben 'n rat
en dat is me écht je dat
ik zeg je wat, ik ben een rat
ja lieve schat, hoe vind je dat
'n rat, 'n rat, het is me wat,
dat is niet voor de poes!*

ALTERNATIEF LIED RATTENJAN

*Ik knaag en ik piep
maar een knaagdier ben ik niet
ik heb geen snor
ik heb geen staart
en ik ben beperkt behaard
en toch leef ik als een rat tussen de ratten
want een kind van de duivel dat ben ik
en ik schik mij in mijn lot
ook al voelt dat soms wel rot
ik heb één wens
was ik maar mens
was ik maar een kind van god
maar ik leef dus als een rat tussen de ratten
want een kind van de duivel dat ben ik*

SCÈNE 8

In de schuur. Rattenjan zit in een hoekje vastgeketend. De Zwarte Weeuw komt binnen gebanjerd, met de tegenstribbelende Mariken in haar handen. Ratten (door de Wagenspelers bediende poppen) schieten alle kanten op als ze binnen komen.

ZWARTE WEEUW Houd je rustig, satansgebroed!

MARIKEN Zet me neer!

ZWARTE WEEUW Hou je mond of je krijgt een klap!

MARIKEN Dat lijkt me helemaal niet prettig.

ZWARTE WEEUW Dan kan je je beter stil houden.

RATTENJAN Hallo tante.

ZWARTE WEEUW Als ik één van die ratten van je in de smiezen krijg,
krijg je geen hap te eten, hoor je me?

RATTENJAN [*smiespelt*] Wegwezen jongens.

De ratten verdwijnen snel uit het zicht, al kan je her en der nog een snuitje zien piepen.

RATTENJAN Wie heeft u meegenomen, tante?

ZWARTE WEEUW Dit, rattejoch, is een kind van de Duivel, net als jij.

RATTENJAN Hoe heet je?

MARIKEN Ik mag niks zeggen,
anders slaat ze me.

ZWARTE WEEUW Precies. Hou je dus maar stil.

De Zwarte Weeuw bindt Mariken vast met een touw.

ZWARTE WEEUW Jij ziet er ook uit alsof je dikker bent geworden.

RATTENJAN Magerder kon ook niet,
dan was ik onzichtbaar geworden.

ZWARTE WEEUW Brutaal als de Duivel zelf hè.
Ik kan er niets aan doen, jongen,
dat jij zijn zoon bent.

RATTENJAN De Duivel is mijn vader niet.
Mijn vader was een zigeuner
en mijn moeder hield heel veel van hem.
Mijn moeder is nu dood.
Ik denk iedere dag aan haar.

ZWARTE WEEUW Ja, je moeder is dood, ja,
maar je vader was niks niet een zigeuner.
Til je hemd maar eens op.

Rattenjan tilt zijn hemd op.

MARIKEN Je hebt helemaal geen navel!

ZWARTE WEEUW De Duivel heeft hem daar gekust,
dat kan je zien. Kijk maar.
Ik wil er iedere dag naar kijken, jongen,
anders heb ik geen rust.

MARIKEN Het lijkt wel of er een lichtroze beest op je huid kleeft.

RATTENJAN Het is een litteken. En 's nachts jeukt het.
God doet dan zijn best om er een navel van te maken.

ZWARTE WEEUW Oh mijn lieve God, luister niet naar hem!
Het is dat je de zoon van mijn zus bent,
God hebbe haar ziel, anders had ik je allang
in een heilig vuur gegoooid!

De Zwarte Weeuw draait zich om en stommelt weg.

De ratten komen weer tevoorschijn.

MARIKEN Wat ben jij voor vreemd grijs beest?

KNAAG fff-iii-fff

MARIKEN Je bent geen wezel, geen konijn,
en ook geen hagedil.
En mooi ben je ook niet.

KNAAG iii-fff-fff

RATTENJAN Dat is Knaag.

KNAAG ggg-rrr-ggg

MARIKEN Ga je me bijten?
Pas op, ik bijt terug!

RATTENJAN Hij doet niets hoor.

MARIKEN Dat is hem geraden.
Zeg, ik zit hier nogal ongemakkelijk,
kun jij de touwen losmaken?

RATTENJAN Wie ben jij?

MARIKEN Ik heet Mariken. En jij?

RATTENJAN Jan.
Mariken is een meisjesnaam.

MARIKEN Ik ben ook een meisje.

RATTENJAN Echt waar?

MARIKEN Hoe bedoel je 'echt waar'?

RATTENJAN Ik dacht dat je een jongetje was.

MARIKEN Nou ja zeg.

RATTENJAN Je hebt een zwarte neus van de modder.

MARIKEN Meisjes kunnen anders ook best een zwarte neus van de modder hebben.

RATTENJAN En je hebt korte haren.

MARIKEN Ja. Archibald knipt ze heel kort.
Jij hebt rode haren.
Ik heb nooit geweten dat haren rood konden zijn.

RATTENJAN Je draagt een broek.

MARIKEN Van hazenbont. Mooi hè?
Kom nou eens hier en maak me los.

RATTENJAN Ik zit aan een ketting.

MARIKEN Waarom?

RATTENJAN Er zit een boei aan mijn voet.
Ben je bang voor Knaag?

MARIKEN Wie is Knaag?

RATTENJAN Die daar, bij je voeten.

MARIKEN Oh. Is dat een Knaag?
Nee. Ik ben nergens bang voor.
Ik heb nog nooit een Knaag gezien.

RATTENJAN Nee? Het is een rat.

MARIKEN Oei. Een rat. Daar heb ik over gelezen.

RATTENJAN Kan jij lezen?

MARIKEN Vind je dat gek?

RATTENJAN Weet ik niet.

MARIKEN Ik kan ook schrijven.

RATTENJAN Wie heeft je dat geleerd?

MARIKEN Oh wat stom van me!
Nu zeg ik weer dat ik kan lezen en schrijven!
Ik lieg hoor. Ik ben zo dom als een kuiken,
ik ben precies hetzelfde als iedereen!

RATTENJAN Nee hoor.

MARIKEN Nee?

RATTENJAN Volgens mij ben jij heel anders.

...

MARIKEN Zeg Jan, is die gemene vrouw je moeder?

RATTENJAN Nee. Mijn tante. Dat zei ik toch.
Ik heb geen moeder.

MARIKEN Ik ook niet.

RATTENJAN Heeft de zwarte dood jouw moeder ook gegrepen?

MARIKEN Ik weet het niet.
Wat is de zwarte dood?

RATTENJAN Een akelige ziekte die de Duivel stuurt
om de mensen te straffen die teveel lachen.

MARIKEN Wat akelig.
Waarom legt je eigen tante je aan een ketting vast?

RATTENJAN Dat heb je gezien.
Omdat ik geen navel heb.

MARIKEN Dan ben je een kind van de duivel.

RATTENJAN Hoe weet je dat?

MARIKEN Dat weet iedereen:
*Jij! Riep god, zwaar overstuur,
jij stinkt naar uitwerpsel en zwavel!
Jij bent geen mens, jij bent de Duivel,
kijk maar, je hebt niet eens een navel!*

RATTENJAN Wat is dat?

MARIKEN Het is een klucht, Rattenjan,
de hele mensheid is een klucht.

RATTENJAN Ik weet niet wat dat betekent.

MARIKEN Dat betekent dat het hele leven grap en grol is
en uiteindelijk maar weinig te betekenen heeft.

RATTENJAN Vroeger had ik een navel.
Toen sloeg een boerenknecht per ongeluk met een zeis in mijn buik.
En toen had ik geen navel meer, maar een litteken.

MARIKEN Het was een ongeluk.

RATTENJAN Ja.

MARIKEN Dan ben je ook geen kind van de Duivel.

RATTENJAN Nee.

MARIKEN Ik ook niet. Toch wil je tante mij morgen roosteren,
omdat ze denkt dat ik een kleine heks ben.

RATTENJAN Nee. Dat gebeurt niet.

MARIKEN Je tante heeft het gezegd.
Kan je me helpen?

RATTENJAN Wanneer ik je help, dan ga je weg.
En dan ben ik weer alleen.

MARIKEN Ga met me mee.

RATTENJAN Ze kunnen ijzer niet doorknagen.

MARIKEN Wie niet?

RATTENJAN De ratten.

MARIKEN Touw wel?

RATTENJAN Als ze er zin in hebben.

MARIKEN Wanneer hebben ze er zin in?

RATTENJAN Als ik aan het aan ze vraag.
Maar ik wil niet dat je weg gaat,
ik wil niet meer alleen zijn.

MARIKEN Als ik in een heet vuur gebraden wordt,
ben je ook alleen. Wil je dat dan?

RATTENJAN Nee. Dat wil ik ook niet.

MARIKEN Je moet kiezen.

Rattenjan steekt twee vingers in zijn mond en fluit schrill.

RATTENJAN Jongens, ga je gang.

De ratten komen overal vandaan en beginnen aan de touwen te knagen.

MARIKEN Ze ruiken naar oude poep.

RATTENJAN Ja. Je went eraan.

MARIKEN Het is niet erg hoor.
Vieze dieren kunnen heel aardig zijn.
Ik vind het zielig voor je moeder.

RATTENJAN Wat?

MARIKEN Dat ze dood is door de zwarte dood.

RATTENJAN Ja. Dat is ook zielig.
Maar het is nog zieliger voor mij.

MARIKEN Ja. Maar jij weet wel wat er met je moeder is gebeurd,
ik weet zelfs dat niet.
Ze heeft me achter gelaten in het bos.

RATTENJAN Dat is gemeen.

MARIKEN Misschien had ze geen keus.

De ratten hebben haar los geknaagd.

MARIKEN Goed zo! En nu?

RATTENJAN Morgenochtend komt Gijs met zijn kar.
Hij komt alle gekleurde kleren van de mensen brengen
zodat de Weeuw ze zwart kan verven.
En de kleren die al gezwartseld zijn,
die neemt hij mee terug.
Als niemand kijkt kan je snel in de kar glippen.

MARIKEN En jij?

RATTENJAN Ik blijf hier.

MARIKEN Die boei moet van je enkel.
Als ik hulp gevonden heb, kom ik terug.

RATTENJAN Echt waar?

MARIKEN Natuurlijk. Ik beloof het.
En wat een meisje belooft,
komt ze altijd na. Heus.
En dan neem ik je mee naar het Waanwoud.

RATTENJAN In het Waanwoud zitten boze geesten.

MARIKEN In het Waanwoud zitten Archibald en ik
en bovendien heel veel lieve dieren.
Je moet niet zeuren. Of blijf je liever hier?

RATTENJAN Nee.

MARIKEN Nee. Dat dacht ik ook.
Ik kom terug en dan neem ik je mee naar het Waanwoud.

SCÈNE 9

[tijdens het lied wordt het langzaam dag]

MARIKEN *met elke stap raak ik verder
van de eerste stap vandaan
met elke dag ben ik langer
weg dan ik ooit ben gegaan*

*ik vind het eng
ik vind het spannend
ik kan niet rustig blijven staan
ik wist niet
dat er een wereld
zo groot nog zou bestaan*

*en nog nooit ben ik een nacht
niet thuis gekomen
nog nooit was ik zo ver
van huis vandaan
nog nooit ben ik een nacht
niet thuis gekomen
en nog weet ik niet
wanneer ik terug
naar huis zal gaan*

ARCHIBALD *en nog nooit was ze een nacht
niet thuis gekomen
nog nooit was ze zo ver
van huis vandaan
en nog weet ik niet
wanneer ze weer
voor me zal staan*

*het is hier stil
zo zonder haar
het is hier nooit
zo stil geweest
van alles wat
ik aan haar mis
mis ik haar lachen
nog het meest*

*Gijs komt aangereden op een kar vol fleurige kleding.
De Weeuw doet de deur open, Gijs stapt met armen vol kleren naar binnen.*

RATTENJAN *Spring erin!*

MARIKEN *Ik zal je niet vergeten!*

Mariken rent naar de kar, springt erin. Het lied gaat door.

MARIKEN
ARCHIBALD *thuis is waar iemand op je wacht
of waar je iemand kan verwachten
die je met open armen welkom heet*

MAR en ARCH *het maakt niet uit waar je ook was
hoe lang je ook weg bent gebleven
thuis is waar je je altijd welkom weet*

MARIKEN *thuis is waar niemand je vergeet*

RATTENJAN *[zingt zachtjes een echo...] ... niemand je vergeet...*

Gijs stapt uit het huis van de Weeuw, zijn armen vol stinkende, zwart geverfde kledij.

ZWARTE WEEUW *Als ik zeg 'geen druppel',
dan bedoel ik ook 'geen druppel'!*

GIJS *Een man met dorst kan bij jou niet terecht,
een beetje gezelligheid kan geen kwaad hoor.*

ZWARTE WEEUW *Gezelligheid is des Duivels oorkussen!*

GIJS *Het lijkt me wel een geschikte peer, die Duivel,
dat kan ik je wel vertellen.*

*Gijs gooit de druipende, stinkende kleren in de kar, bovenop Mariken.
De Zwarte Weeuw ziet Rattenjan kijken.*

ZWARTE WEEUW *Pas maar op Gijs,
de Duivel haalt je altijd in.*

GIJS *Dan drinken we d'r eentje op zijn gezondheid!*

ZWARTE WEEUW *En wat zit jij daar te koekeloeren, rattenjoch?*

RATTENJAN *Niks tante.*

ZWARTE WEEUW *Kijk maar uit,
of ik gooi je in het vuur.*

GIJS *Nou, Weeuwetje, ik zie je volgende week weer.
Hatsee hè!*

ZWARTE WEEUW *Ja, hatsee, op je zwarte ziel,
arme zondaar.*

De Zwarte Weeuw gaat naar binnen. Gijs vertrekt op zijn kar.

GIJS *ik ben een vis op het droge
ik verdrink op het land
mijn dorst moet geblust
als een uitslaande brand
ik ben pas gelukkig
met een glas bij de hand
want de drank is de koning
en ik ben zijn klant*

*zolang ik adem zal ik drinken
schenk mij maar bij, zolang ik leef
zolang mijn bloed stroomt, zal ik klinken
zolang ik drink blijf ik op dreef*

*zolang mijn lever niet knapt
hoef ik geen appelsap
ik hap in de schuimkraag
zet open die tap
ik zeg het nog een keer
voor wie het niet snapt
de hemel op aarde
dat is dronkenschap*

*zolang ik adem zal ik drinken
schenk mij maar bij, zolang ik leef
zolang mijn bloed stroomt, zal ik klinken
zolang ik drink blijf ik op dreef*

*zolang ik adem zal ik drinken
schenk mij maar bij, zolang ik leef
zolang mijn bloed stroomt, zal ik klinken
zolang ik drink blijf ik op dreef*

GIJS Kom maar tevoorschijn, ik heb je allang in de smiespels,
de Weeuw is kilometers achter ons. Wees maar niet bang.

Mariken springt op.

MARIKEN Gatverdegatver!
Het stinkt hier erger nog dan buideldierenpoep!

GIJS Ik zou het niet weten,
ik heb nooit buideldierenpoep geroken.
Zeg eens, waar moet jij wezen?

MARIKEN Ik moet naar de stad, naar Nimwegen.

GIJS Dat komt mooi uit,
daar zijn we nou precies!

MARIKEN Dan moet ik er hier af.
Bedankt voor de lift!

GIJS Kijk wel uit hè,
het is jaarmarkt in de stad,
het stikt er van de grijpdieven.
Vertrouw niemand!

MARIKEN Ik ga een beer kopen.

GIJS Een beer?

MARIKEN Een beer is sterk,
 ik neem de beer mee naar de Zwarte Weeuw.
 En dan zeg ik: laat Rattenjan vrij en geef me de geit!
 Anders vreet de beer jou op.

GIJS Pas jij maar op dat de beer jou niet opvreet.

MARIKEN Eerst moet ik floriijnen hebben.
 Heb jij floriijnen voor mij? Of duiten.

GIJS Ik ga naar de herberg, meisje,
 ik heb mijn duiten zelf nodig.

MARIKEN Nou dag hè.

GIJS Pas op hè. Nimwegen is groot.
 Hier kan een meisje van alles overkomen.

Gijs is weg. Mariken kijkt om zich heen, alleen in de grote stad.

SCÈNE 10

WAGENSPELERS *de stad is druk vuil vies en voos
de stad is razend hels en boos
de stad is agressief en machtig
de stad is ongelooflijk prachtig!*

MARIKEN *Ik wist niet dat er zoveel mensen
zo dicht bij elkaar bestonden
of dat er sowieso zoveel
mensen op de aarde konden*

*zit in de lucht wel lucht genoeg
kan iedereen wel adem halen
zit in het water genoeg slok
heeft de zon voldoende stralen?*

*bestaat er genoeg geitenmelk
om door alle pap te roeren
het is zo druk, het lukt je niet
je zonder botsen te verroeren*

WAG. + MAR. *de stad is druk vuil vies en voos
de stad is razend hels en boos
de stad is agressief en machtig
de stad is ongelooflijk prachtig!*

MARIKEN *er lopen hier ook zwervers rond
die doelloos door de straten dwalen
en iedereen die praat zo hard
ze schreeuwen in wel honderd talen*

*ze dragen bontgekleurde kleren
en alle mannen dragen baarden
ze bewegen zich op ezels voort
en sommigen op witte paarden*

*geen bomen hier, geen bloemen,
struiken, planten of een weideveld
behalve verpieterde boeketjes die
je kopen moet voor heel veel geld*

WAG. + MAR. *de stad is druk vuil vies en voos
de stad is razend hels en boos
de stad is agressief en machtig
de stad is ongelooflijk prachtig!*

MARIKEN *biggen banjeren vrolijk rond
en koeien met hun dikke kont
je staat voor je het weet met*

je voeten in de koeienstront

*uit vreemde instrumenten klinkt
trompet- en doedelzakmuziek,
omdat dit middeleeuwen zijn
heet die muziek ook wel klassiek*

*ze hebben van gewijde stenen
grote kerken opgebouwd
en die met beelden van Maria
en haar zoontje volgestouwd*

WAG. + MAR. *de stad is druk vuil vies en voos
de stad is razend hels en boos
de stad is agressief en machtig
de stad is ongelooflijk prachtig!*

MONNE *en ze plassen tegen muren aan*
DIRC *de mensen poepen hier op straat*
MONNE *de stank is hier zo sterk dat*
DIRC *die je stevig om de oren slaat*

WAG. + MAR *de stad is druk vuil vies en voos
de stad is razend hels en boos
de stad is agressief en machtig
de stad is ongelooflijk prachtig!*

MARIKEN *nooit was ik in de stad geweest
het gromt en buldert als een beest
het is hier alle dagen feest
het is hier alle dagen feest!*

ALLEN *wat is het ongelooflijk prachtig!*

JOACHIM Mariken staat midden op het marktplein.
ISABELLA Iedereen wervelt om haar heen.
RATTE Niemand heeft oog voor haar.
ARCHI Ze gaat op in de massa.
GRITTA Mariken raakt helemaal verwerveld in haar hoofd.
MONNE Dan klinken er klaroenstoten.
DIRC Dat is een soort trompet, een klaroen.
GRITTA En daar verschijn ik, de Gravinne,
de mooiste vrouw van heel het land.

*Gritta heeft haar zwarte lappen afgesmeten en wikkelt zich in smetteloos wit zijde.
Ze rijdt langs, op een groot wit paard gezeten, en Mariken is volledig onder de indruk.*

MARIKEN Jeetje, wie is dat?

JONGEN Jeetje, jij bent echt dom.
Die komt uit Arnheim zeker!
Dat is de Gravinne.

MARIKEN Wat is zij mooi zeg.

JONGEN Mooi? Ze is veel te oud om mooi te zijn!
Ze is wel honderd jaar oud! Uilskuiken! Arnheimer!

De Gravinne verdwijnt, Gritta is weer wagenspeler, de jongen gaat ook weg.

MARIKEN Wacht! Weet jij misschien hoe ik aan florijnen kom?

JONGEN Daar moet je voor werken, Arnheimer,
of dacht je soms dat geld gratis was?

De jongen rent weg. Mariken loopt door, botst tegen de duivel op.

JOACHIM Au! Welk wicht botst daar tegen de Duivel op!

MARIKEN Maar, ik ben het, Joachim,
je kent me toch?

ISABELLA Ja, nee, je moet wel meedoen met het spel,
dit is de eerste keer dat jullie elkaar ontmoeten.

RATTE Wij spēlen het verhaal, snap je, dit hoort erbij.

ARCHI Omdat we wagenspelers zijn.

MARIKEN Oh ja.

GRITTA Je leert ons straks pas kennen, weet je nog?

JOACHIM En mij herken je niet,
want ik heb duivelshoorntjes op.

MARIKEN Oh ja, natuurlijk...

MARIKEN Pardon, neemt u mij niet kwalijk.

JOACHIM Goed zo.

JOACHIM Probeer jij mij te beroven,
jij zondares?

MARIKEN Nee echt niet.

JOACHIM Weet jij wel wie ik ben?

MARIKEN Jij bent de Duivel.

JOACHIM Zo, hoe weet jij dat?

MARIKEN De duivel heeft een bokkenvacht en duivelshorens
met vossentanden en zwarte haren op zijn handen.

JOACHIM Hoe weet jij dat allemaal?

MARIKEN Ik weet alles.
 Heb jij zwarte haren op je handen?
 En duivelshorens?

JOACHIM Ja.

MARIKEN Zie. Dan ben je de Duivel.
 Jij hebt geen navel.
 En je bent geboren toen God een grote scheet liet.

JOACHIM Zo zo, deed God dat echt?

MARIKEN Ja. En toen heb jij een engel gekust,
 en toen kregen die engel en jij kinderen.
 En die kinderen kregen kinderen
 en daarom zijn er zo ontzettend veel mensen op de wereld.
 En in Nimwegen.

JOACHIM En jij, jij bent een haasje met een mensensnoet.

MARIKEN Nee hoor, ik ben een mensje met hazenpoten.

JOACHIM En je bent niet bang voor de Duivel?

MARIKEN Iedereen is bang voor de Duivel.

JOACHIM Wil je mij je ziel verkopen?

MARIKEN Wat is een ziel?

JOACHIM Dat is wat je bent en wat je voelt en wat je denkt
 en al je geheimen waar niemand iets van weet.

MARIKEN En dat wil je van mij kopen?

JOACHIM Voor alle duiten die ik in mijn broekzak heb.

MARIKEN Nee, nee, ik hoef je duiten niet,
 mijn ziel die hou ik zelf.

JOACHIM Heel slim. Je moet je ziel nooit verkopen.
 Wat moet een klein meisje als jij eigenlijk met duiten?

MARIKEN Een beer kopen.
 Zodat ik Rattenjan kan bevrijden.

JOACHIM Ik snap het.

MARIKEN Echt?

JOACHIM Nee. Maar dat maakt mij niets uit.
 Jij komt hier niet vandaan hè?

MARIKEN Ik kom uit het Waanwoud.

JOACHIM Uit het Waanwoud?
Ben jij misschien ook een duivel?

MARIKEN Ik ben een meisje.

JOACHIM Het één sluit het ander niet uit.
Ze zeggen dat alle duivels vroeg of laat
in Nimwegen terecht komen.
Dit is een stad vol zonde.

MARIKEN Dit is een stad vol prachtigheid!

JOACHIM Dat is het ook.
De zonde doet zich vaak prachtig voor.
Dat zegt Isabella altijd
en zij kan het weten, zó mooi als zij is!

MARIKEN Isabella?

JOACHIM Mijn prachtige vrouw.

MARIKEN De vrouw van de Duivel...
dat is een engeltje, toch?

JOACHIM Als ze niet boos wordt, ja...

MARIKEN Archibald zegt dat jij helemaal niet bestaat.

JOACHIM Archibald?

MARIKEN Wij wonen samen in het Waanwoud.

JOACHIM En hij zegt dat ik niet besta.

MARIKEN Ja. Dat jij niet bestaat en God niet
en wie weet wat nog meer niet.

JOACHIM Geloof jij dat? Zozo.

MARIKEN Archibald zegt ook dat het er maar aan ligt waar je in gelooft
en dat je helemaal zelf mag weten waar je in gelooft.

JOACHIM En wat geloof jij?

MARIKEN Ik kan je aanraken, toch?

JOACHIM Jawel.

MARIKEN Dan geloof ik dat jij echt bestaat.

JOACHIM Jij bent slim.

MARIKEN Ja. En ik heb honger.
En ik heb slaap.
En ik heb het ook wel een beetje koud.

JOACHIM Kom maar met mij mee dan.
Het wordt al donker

dat is niks niet veilig voor een meisje.
Wij hebben warmte, wagens, wat te eten en een Isabella.

MARIKEN Ik weet het niet.
 Het is niet verstandig om met vreemden mee te gaan.

JOACHIM Zeg! De Duivel is toch geen vreemde!

MARIKEN Hebben jullie vers brood?

JOACHIM Als we het kopen hebben we brood!

MARIKEN Goed. Dan ga ik mee.
 Maar geen gekke geintjes hè!

JOACHIM Geen gekke geintjes.
 Beloofd!

SCÈNE 11

Bij de Wagenspelers die hun kamp iets verderop opgeslagen hebben.

ISABELLA Waar blijft die praatjesmaker?

GRITTA Dat liefje van jou is onze duiten aan het verbrassen.

ISABELLA Straks beroven ze hem,
of slaan ze hem de hersens in.

DIRC De Duivel vallen ze niet lastig.

ISABELLA Hij is de Duivel niet.

RATTE Weet hij dat zelf wel?

GRITTA Wanneer er horens op zijn kop zitten
is hij ervan overtuigd dat hij de Duivel is.

ISABELLA En wanneer hij een witte jurk draagt
verbeeldt hij zich dat hij de Maagd Maria is.

Ze lachen allen.

ISABELLA Hij is mijn liefste
maar hij is ook mijn raarste.

GRITTA Hij moet wel snel komen met het bier,
ik heb zo'n dorst dat ik zelfs water zou kunnen drinken!

ARCHI Dat zou ik niet doen als je geen buikkramp wil krijgen!

MONNE Dat water van Nimwegen zit boordevol bacillen.

*Joachim, nog altijd verkleed als duivel, verschijnt bij het vuur.
In zijn armen heeft hij de slapende Mariken, brood en bier.
Isabella schrikt.*

ISABELLA Man! Laat me toch niet zo schrikken!

JOACHIM Zachtjes. Ze slaapt.

ISABELLA Je moeten geen kinderen stelen.
Wil je soms geradbraakt worden?

JOACHIM Ik heb haar niet gestolen.
Ze was moederziel alleen.
Ze zegt dat ze uit het Waanwoud komt.

GRITTA Het Waanwoud, oei,
dan is het vast een wolvenkind.

JOACHIM Onzin.

MONNE Kan het praten?

JOACHIM Ze kan praten en lezen en schrijven.

DIRC Zo. Lezen en schrijven.
Dan kan ze meer dan ik!

JOACHIM En ze wil een beer kopen.

GRITTA Een beer!

ISABELLA Wat moet jij met een beer, kleintje?

Mariken wordt wakker.

MARIKEN Ik weet wie jij bent.

ISABELLA Oh?

MARIKEN Jij bent Isabella,
de vrouw van de Duivel.
Jij bent een engel.

ISABELLA Je hebt haar in ieder geval wel de goede dingen verteld...

MARIKEN Waar ben ik?
Wie zijn dat?

ISABELLA Je bent bij ons, de wagenspelers.

MARIKEN Wagenspelers?

ARCHI Bohemiens!

JOACHIM Clochards!

DIRC Vaganten!

GRITTA We trekken door de wereld met onze wagens.

MONNE Soms krijgt de Duivel een pak slaag!

DIRC Dat vinden de mensen leuk.

JOACHIM De Duivel zelf vindt het wat minder grappig.

MARIKEN Zijn jullie niet bang voor de Duivel?

ISABELLA Vind jij ook niet dat de Duivel een staart moet hebben?
Die kerel wil niet dat ik een staart aan zijn broek naai.
Je moet, vindt hij, de Duivel niet overdrijven.

MARIKEN Ik snap er niks van.

ISABELLA Nee.

MARIKEN De Duivel wilde mijn ziel ruilen voor duiten.
Zodat ik een beer kon kopen.
Nu zit Rattenjan nog steeds in de boeien.

ISABELLA Je ziel! Ik heb hem alles gegeven,
mijn wagen, mijn bed, mijn broers en mijn liefde,

maar van mijn ziel blijft hij af!
Wat is er? Moet je huilen?

MARIKEN Nee. Dat komt door het vuur.

ISABELLA Huil jij maar lekker hoor.
Wat is er gebeurd met je?
Met je moeder en je vader?
Vertel het maar hoor,
ik ga niet huilen van droevige verhalen.

MARIKEN Mijn ogen huilen door de rook.

ISABELLA Ik zie het. Het is niet erg.
Misschien moet je gewoon een beetje slapen.
Dirc! Monne! Kom eens hier!
Speel eens een slaapliedje voor Mariken.

Monne en Dirc pakken hun instrumenten. Ze spelen een slaapliedje.

MONNE en DIRC *In de duistere nacht is iedereen blind,
maar niet moeder die kijkt naar haar slapende kind,
voor haar dochter kan zij in het donker zelfs zien,
heeft zij ogen voor honderd en wilskracht voor tien*

*een moeder is schildwacht en zwaard tegelijk
bevecht in haar eentje het heel koninkrijk
een moeder laat haar dochter niet alleen
ik kende nooit een moeder die verdween*

MARIKEN *ooit had ik een moeder, nu heb ik er geen
het is wat het is, toch is het gemeen,
wat moeders doen, echt, ik weet het niet*

ISABELLA *die geeft je een kus, als je valt, op je knie
en droogt je tranen als je huilt van verdriet
die je haar laatste hap eten als je honger hebt biedt
die zal je verzorgen als je misselijk bent*

MARIKEN *nooit heb ik mijn moeder, mijn moeder gekend*

ISABELLA *als je slaapt is het moeder die over je waakt
de dromen die eng zijn met liedjes verjaagt
ze heeft een omhelzing waar je altijd mag zijn
waar je troost vindt en liefde, en een eind aan de pijn*

MARIKEN *nooit had ik een moeder, ik weet niet wat dat is,
alleen weet ik wel dat ik haar heb gemist,
al ken ik haar niet, ik blijf altijd haar kind...*

MARIKEN en
ARCHIBALD *dat is toch verwantschap, dát is toch wat bindt*

We zien Archibald in het Waanwoud, hij ligt wakker van de zorgen.

ARCHIBALD *Ze zal toch niet zijn verloren in het immense niets
ik geloof niet in god, maar stel er is 'iets'
een wezen dat zich boven de wolken bevindt
dan vraag ik het: pas op Mariken, mijn kind*

*ook al draagt ze mijn bloed niet, heb ik haar niet verwekt,
ze voelt als de dochter van mij, ouwe gek,
zij komt het dichtst bij familie, het dichtst bij mijn kind*

MAR en ARCH *dat is toch verwantschap, dát is toch wat bindt*

ARCHIBALD *Mariken is slim, die laat zich niks overkomen,
je zal zien dat ik haar morgen in Nimwegen vind.*

Ondertussen zien we Rattenjan en zijn ratten, vast in de schuur.

RATTENJAN *De dood nam mijn ouders te vroeg met zich mee,
sindsdien zit ik ellendig diep in de puree,
tóch word ik door levende wezens bemind*

RATTENJAN en
MAR en ARCH *dat is toch verwantschap, dát is toch wat bindt*

én MONNE en DIRC *al noem je maar één mens je goede vriend
dan heb je al liefde en leven verdiend
al wordt je door één enkel iemand bemind*

ALLEN *dan ken je verwantschap, dát is toch wat bindt.*

ISABELLA *Ondertussen wordt in het kasteel
de Gravinne geplaagd
door de vréselijkste nachtmerries...*

Gritta wordt weer de Gravinne.

GRAVINNE *tot iemand het hart in je borstkas verslindt
het leven je voorkomt als een labyrint
niemand je ooit nog eens goed is gezind
pas op, want verwantschap, dát is wat verblindt!*

SCÈNE 12

In het kasteel.

GRAVINNE Ga weg! Ga weg! Ga weg!

Ze schrikt wakker.

GRAVINNE Ik wil dromen! Mooie dromen! Lieve dromen!
Dromen vol prinsen met witte baarden op witte paarden,
geen nachtmerries! Foei! Gedraag je, droom!

Magister Aesculaap komt de kamer binnen gestormd.

M.Ae. Excellentie mevrouw Gravinne hoogedelgeboren Dame!
Wat is er aan de pluis?

GRAVINNE Ik had een nachtmerrie.

M.Ae. Een nachtmerrie!
Ik zal hem arresteren en in de kerker werpen!

GRAVINNE Doe dat.

M.Ae. Nu, waar zou de nachtmerrie vandaan gekomen zijn...
Mag ik u vragen, Hoogheidelijke gestrengheid,
bent u met onrustige gevoelens in slaap gevallen?

GRAVINNE In slaap?

M.Ae. In slaap.

GRAVINNE Hoe bedoelt u, slaap?

M.Ae. Wel, slaap, snurkie snurkie moe
met de oogjes toe.

GRAVINNE U moet zich vergissen.
Ik sliep niet.

M.Ae. Niet?

GRAVINNE Natuurlijk niet.
Slapen is niets voor een Gravinne.
Ik had een nachtmerrie.

M.Ae. Maar, welexcellent geachtbaarde Lady,
een mens kan enkel maar een nachtmerrie krijgen
wanneer zij zich in slaap bevindt.

GRAVINNE Zegt u dat ik lieg?

M.Ae. Natuurlijk niet, zeereerwaarde Gravinnessa,
dat zou ik nooit doen!

GRAVINNE Wat zegt u dan wel?

M.Ae. Dat we hier met een zeer zeldzaam geval te maken hebben, waarin een nachtmerrie een mens bezoekt die volledig wakker is.

GRAVINNE Welnu. Wat gaat u daaraan doen.

M.Ae. Misschien is het van de handigheid als we allereerst de nachtmerrie ontleden.

GRAVINNE Hoe bedoelt u?

M.Ae. Waar ging de nachtmerrie over, Weledelgewelfde?

GRAVINNE Ik was hier, in mijn kamer en ik werd omringd door mannen en vrouwen in versleten kleren.

M.Ae. Hoogst ongepast. Ook in nachtmerries dienen de regels van het hof in acht genomen te worden.

GRAVINNE Dat zegt u zeer juist.

M.Ae. En toen?

GRAVINNE Toen wezen ze naar me, allemaal, met hun kromme vingertjes, ze wezen naar me en ze riepen met ijle stemmetjes...

M.Ae. Met ijle stemmetjes?

GRAVINNE Ja. Met ijle stemmetjes.

M.Ae. En wat riepen ze, uwe luchtdoornigheid?

GRAVINNE "Kinderloos... kinderloos... kinderloos..."

M.Ae. Juist.

GRAVINNE Ja.

M.Ae. En toen?

GRAVINNE Toen kwamen ze dichterbij. En toen zag ik dat ze geen ogen hadden van neus tot voorhoofd zat een strak wit vel en ze kwamen langzaam op me af. Pas toen ze heel dichtbij waren zag ik dat hun handen op klauwen leken. Ik heb ze weggejaagd.

M.Ae. En deed u toen uw ogen open?

GRAVINNE Die had ik al open. Ik sliep niet.

M.Ae. Juist.

GRAVINNE Het gebeurde allemaal in deze kamer.

M.Ae. Mag ik uw temperatuur opnemen,
misschien is er sprake van weledelverhoogde koorts?

GRAVINNE Geen sprake van.
Een Gravinne heeft geen koorts.

M.Ae. Natuurlijk niet, het spijt me,
welhoffelgebreide Vrouwe.

GRAVINNE Ik heb enkel wat afleiding nodig.
De wagenspelers zijn in de stad, zo hoorde ik.
Ga naar hen toe en laat ze naar het kasteel komen.
Ik wil vermaakt worden.

M.Ae. Jawel, Gravinne.

SCÈNE 13

Mariken zit in een waterton. Isabella wast haar hardhandig.

ISABELLA Zo. Je bent zo schoon als een biggetje in de regen.

MARIKEN Ik ruik niet meer naar mezelf.

ISABELLA En daar zijn we allemaal dankbaar voor.
Hier. Pas deze kleren eens aan.

Mariken trekt de kleren aan.

MARIKEN Uuhhh... Ik ga dood in deze kleren...

ISABELLA Je bent niet voor je plezier op deze wereld hoor meisje!

MARIKEN Waarom niet?

ISABELLA Omdat ik dat zeg.

MARIKEN Als je niet voor je plezier op de wereld bent,
dan is het allemaal maar een saaie boel.

ISABELLA Je hebt gelijk, Mariken.
Geef me een zoen!

MARIKEN Een wat?

ISABELLA Weet je niet wat een zoen is?
Hier, dit is een zoen.

Isabella kust Mariken op de wang.

MARIKEN Nat.

ISABELLA Ja.

MARIKEN En fijn.

ISABELLA Heb je nog nooit een zoen gehad?

MARIKEN Nee.

ISABELLA Ach meisje toch.
Hier heb je d'r nog een.

Ze kust Mariken.

ISABELLA Voeten wassen, geitenmelk nuttigen
en in een groot boek lezen, ja,
da's allemaal leuk en aardig hè,
maar dit mag er ook wel wezen, vind je niet?

MARIKEN ...

ISABELLA Zo. Kijk nu eens naar jezelf.

Mariken kijkt in een spiegel. Schoon, gekamde haren, jurkje aan. Ze herkent zichzelf niet.

MARIKEN Dit ben ik niet.

ISABELLA Wie is het dan?

MARIKEN Dit is een meisje.

MONNE Een meisje, dat ben jij!

MARIKEN Echt waar?

DIRC Zo zo, je lijkt wel een echte jonkvrouwe.

MARIKEN Misschien ben ik dat wel,
ben ik de dochter van een dappere ridder en een mooie vrouwe.

ISABELLA Wie weet.
Vast wel!

*Mariken danst als een jonkvrouw weg, deelt kushandjes uit, maakt reverences.
Ze huppelt langs de wagens richting de grootste wagen en ziet dan een vrouw in het wit,
ze draagt een prachtig lang gewaad, met een doek over haar hoofd, en zingt ij.
Het is Joachim, verkleed als Maria, maar dat ziet Mariken niet.*

JOACHIM *Ik ben Maria, Sterre der Zee,
kniel voor mijn nederig moederhart,
ik neem uw lijden en rottigheid op,
schenk mij uw pijn en uw droeve smart*

MONNE en DIRC *troost de bedroefden
genees alle zieken
help de noodlijdenden
vergeef alle zondaars*

JOACHIM *Ik ben Maria, Sterre der Zee,
ik schenk de liefde aan wie voor mij bidt,
ik ben barmhartig en vol van vertrouwen
ik was de zwartste zielen nog wit*

MONNE en DIRC *troost de bedroefden
genees alle zieken
help de noodlijdenden
vergeef alle zondaars*

MARIKEN Wie ben jij...

JOACHIM Wie ben jij?

MARIKEN Ik? Ik ben Mariken.
Mijn moeder heeft me tussen de gele bloemetjes gelegd.
En toen is ze verdwenen.

JOACHIM Ach, arm kind.
Ik ben de maagd Maria.

MARIKEN Wie is dat nou weer?

JOACHIM Maria is de moeder van iedereen.

MARIKEN Van iedereen.

JOACHIM Ja. Mooi hè.

MARIKEN Mooi? Helemaal niet,
als je de moeder van iedereen bent
heb je voor niemand tijd.
Liever dan een moeder van iedereen
heb ik een moeder voor mij alleen.

JOACHIM Dat is egoïstisch.

MARIKEN Waarom is het egoïstisch om te willen
wat iedereen van zichzelf al heeft
behalve ik.

JOACHIM Zullen we samen Rattenjan gaan bevrijden, Mariken?

MARIKEN Zonder beer?
Dat lukt ons nooit.

JOACHIM En als we de Duivel vragen ons te helpen?

MARIKEN De Weeuw is heel bang voor de Duivel.
Maar ik weet niet of ze bang is voor jou.

JOACHIM Ik boezem weinig angst in, ja.

MARIKEN Je bent mooi als je Maria bent.
Mooier dan als je de Duivel bent.

JOACHIM De Duivel? Ik!

MARIKEN Ik herken je stem,
jij bent Joachim. Die ook de Duivel is.

JOACHIM Jij bent slim.

MARIKEN Ja.
Misschien was mijn moeder ook zo mooi als Maria...

JOACHIM Ja.

MARIKEN Wat ben je liever, Maria of de Duivel?

JOACHIM Ik kan niet kiezen.

MARIKEN Dat hoeft ook niet.

JOACHIM Wil je niet bij ons blijven, Mariken?
Wij zijn wagenspelers.
Wij zijn misschien je moeder niet,
maar we zijn er wel.

MARIKEN Ik moet Rattenjan nog bevrijden.
En een geit naar Archibald brengen.

JOACHIM Vandaag speel ik Maria,
morgen speel ik een lelijke vos,
overmorgen een rijke ridder
die verliefd wordt op het mooiste meisje van het land.
Blijf bij ons, Mariken,
en je zult je geen dag vervelen.

MARIKEN Later, misschien.
Later blijf ik bij jullie.

ISABELLA Wil je terug naar huis?

MARIKEN Ik wil terug naar huis.

ISABELLA Ja.

MARIKEN En ik wil bij jou blijven.

ISABELLA Ja.

MARIKEN En ik wil terug naar Archibald.
En ik wil hier niet weg.
En ik wil Rattenjan niet vergeten.

ISABELLA Is Rattenjan je vriend?

MARIKEN Ja.

ISABELLA Dan moet je hem niet vergeten.

MARIKEN Nee.

Magister Aesculaap komt op, bekijkt de wagenspelers.

M.Ae. Zo, jullie zullen de wagenspelers wel zijn.

DIRC Kijk aan, we worden al herkend!

M.Ae. Ik herken jullie aan de stank.

MONNE Omdat we stinkend beroemd zijn natuurlijk.

M.Ae. Zijn jullie een beetje goed?

DIRC Een beetje?

MONNE We zijn geweldig!

M.Ae. Jaja. Jullie kennen je tekst uit je hoofd,
kunnen een beetje zingen?

MONNE Als nachtegaaltjes met een keel van honing.

DIRC Als paradijsvogeltjes voor de zondvloed.

M.Ae. Ja, nou ja. Goed.
Jullie zijn ontboden door de weledelgeboedelde Gravinne.
De kanteelbetokkelde wil worden afgeleid.
Morgen zullen jullie dus spelen op het kasteel
en haar vermaken met ernst en vooral met luim.

JOACHIM Het is ons een eer!

M.Ae. Ja. Hm. Zorg wel dat jullie protocol in acht houden,
beleefde manieren en etiquette, dat is gewenst!

Magister Aesculaap vertrekt.

DIRC Bij de Gravinne?

MONNE Geweldig!

JOACHIM Dat wordt onze doorbraak, jongens!

DE MANNEN *We worden beroemd, beroemd, beroemd
onze naam die wordt genoemd
van Ameland tot aan Maastricht
straalt ons supersterrenlicht*

*we worden herkend, herkend, herkend,
omdat we barsten van talent
van Maastricht tot Ameland
misschien zelfs in het Duitse land*

MONNE *elke avond kaviaar!*

DIRC *en champagne voor ontbijt!*

JOACHIM *aan elke arm een mooie meid!*

ISABELLA *dan neem ik een gulle minnaar.*

JOACHIM Het was maar bij wijze van spreken.

ISABELLA Hou dan maar beter je mond.

DE MANNEN *We worden beroemd, beroemd, beroemd
onze naam die wordt genoemd
van Ameland tot aan Maastricht
straalt ons supersterrenlicht*

*we worden herkend, herkend, herkend,
omdat we barsten van talent
van Maastricht tot Ameland
misschien zelfs in het Duitse land*

SCÈNE 14

Tijdens het lied van de wagenspelers verandert de omgeving;

het wagenkamp wordt het kasteel, de Gravinne en magister Aesculaap kijken toe.

Aan het eind van het lied staan de wagenspelers voor de Gravinne om applaus in ontvangst te nemen, vooraan staat Isabel, met Joachim daarnaast en Mariken tussen hen in.

De Gravinne klapt, magister Aesculaap klapt zuinigjes mee.

Isabella en Joachim buigen naar de Gravinne. Mariken staat om zich heen te kijken.

M.Ae. Buigen. Buigen, dom kind.

Mariken hoort het niet. Joachim stoot haar aan.

JOACHIM Je moet buigen, Mariken.

Mariken buigt, naar Joachim.

JOACHIM Nee, niet voor mij, draai je om, snel!

Mariken buigt naar de Gravinne.

MARIKEN Wie ben jij?

M.Ae. Is die achterlijk of mankeert er iets aan haar?

GRAVINNE Zeg mij eerst maar eens wie jij bent.

M.Ae. U kunt haar beter niet aanraken, Hoogbovengestelde, voor u het weet heeft u luizen.

MARIKEN Ben jij de Gravinne?

GRAVINNE Dat is juist.

MARIKEN Ik ben Mariken.

GRAVINNE Wat doet zo'n klein meisje hier?

MARIKEN Ik ben geen klein meisje.

M.Ae. De Gravinne tegenspreken is héél erg tegen het protocol, mevrouwtje.

MARIKEN De Duivel heeft mij op straat gevonden.

GRAVINNE De Duivel?

MARIKEN Ja. En heel vroeger ben ik tussen de gele bloemetjes gevonden.

GRAVINNE Heb je geen vader en geen moeder?

MARIKEN Geen idee.

GRAVINNE Ach wat sneu. Dat is wel heel sneu, toch?

M.Ae. Ach, wat is sneu.

GRAVINNE Geen vader en geen moeder hebben, dat is sneu.

M.Ae. Als u het zegt, Weledelgeborneerde Lady.

MARIKEN Archibald zegt dat ik een vondeling ben.

GRAVINNE Wat is een Archibald?

MARIKEN Iedere morgen wast hij zijn voeten
en maakt hij pap met geitenmelk.
Daarom moet ik een nieuwe Sofie.

GRAVINNE Wie is Sofie?

MARIKEN Dat is een geit.
Maar dan heb ik eerst een beer nodig.
Zodat ik Rattenjan kan bevrijden.

M.Ae. Geiten, beren, ratten,
dat luizenkind neemt een hele dierentuin mee.
Wát een klucht.

MARIKEN De mensheid is een klucht.

GRAVINNE De mensheid is een treurspel.

MARIKEN Nee, zo gaat het niet.

GRAVINNE Mag ik je iets vragen?

MARIKEN Jawel hoor.

GRAVINNE Zou je een stapje opzij willen doen?

MONNE Het Grote Spel gaat reeds beginnen!

MARIKEN Oh, jawel hoor.

DIRC Dit is het spel van de Duivel,
en van God en van zijn Moedertje Maria!

MARIKEN Ik wist niet dat God een moeder had.

ISABELLA Maria is de moeder van iedereen.

MARIKEN Ook van God?

ISABELLA Vooral van God.

M.Ae. En nu stil, slecht opgevoed minimensje,
het is niet beleefd erdoorheen te praten!

Trompetten, instrumenten, vuurspuwers, jongleurs, groot spektakel.

MONNE Trompetten!

DIRC Instrumenten!

RATTE Vuurspuwers!

ARCHI Jongleurs!

JOACHIM Groot spektakel!

MONNE Ik ben de duivel!

DIRC Ik ook!

RATTE En ik ook!

JOACHIM En ik ben de heilige maagd Maria...

M.Ae. Kan dat zomaar,
dat is toch heiligschennis?

MARIKEN Still! Het is niet beleefd erdoorheen te praten.

MONNE *Wij zijn de meesters van het Duister!*

DIRC *Dus huiver, sidder, beef en luister!*

RATTE *Want wij zijn woedend, kwaad én boos!*

JOACHIM *Ach, duiveltjes, wat grandioos!
Komen jullie met liefde en cadeaus?*

MONNE *Nee wij zijn woest!*

JOACHIM *Dat is niet goed.*

DIRC *God laat iedereen maar toe!*

RATTE *Het is of elke mensenziel
van Moskou tot aan Tiel
de hemel naar binnen mag!*

JOACHIM *Ja ach, de mensen met hun lach!
Met hun dansen en hun zingen
en al die gekke mensendingen,
ik verveel me geen seconde!*

RATTE *Maar ze barsten van de zonde!
Ze liegen en ze schelden en ze stelen
goud en geld en ook juwelen,
ze doen van alles dat niet mag!*

DIRC *En niet één keer, maar elke dag!*

MONNE *Het is nu uit met heel het spel!*

MO, DI, RA **STUUR ALLE MENSEN NAAR DE HEL!**

M.Ae. Mijn God, dat geldt toch hopelijk
alleen voor de arme mensen hè?

JOACHIM Alle mensen naar de hel?
Dat is toch zielig?

GRAVINNE Ja maar toch, Maria lief,
de duivel heeft wel een puntje,

heel veel mensen liegen
en schelden en stelen juwelen,
dat kan toch zomaar niet?

MO, DI, RA Naar de hel!

JOACHIM Maar, wij kunnen de mensen toch vergeven?

M.Ae. Vergeven? Wat is dat voor een socialistisch gezwatel?

MONNE Vergeven?

DIRC Nooit!

RATTE Ze moeten allemaal naar de hel!

JOACHIM Ach duiveltjes, waarom zo gemeen?
Denk aan de goede mensen,
die niets hebben gedaan.
Denk aan de vaders die op zondag
met hun kinderen voetballen.
Denk aan de baby's die nog nooit
iets verkeerd hebben gezegd.
Denk aan de moeders
die kinderen baren en zogen,
die alles voor ze over hebben.
Er is toch nog hoop voor de mensen, duiveltje,
zolang er moederliefde is?

GRAVINNE Zwijg! Stop! Stil met deze monstrositeit!

JOACHIM Maar het is nog niet afgelopen...

M.Ae. Zwijg wanneer Hare Hoogverhevenheid spreekt!

GRAVINNE Hoe waag je het mij te beledigen?

JOACHIM Wat hebben we gedaan?

GRAVINNE Hoe dúrf je in mijn aanwezigheid
over moederliefde te praten!

ARCHI Het is maar een spel, vrouwe.

JOACHIM We willen u er geen pijn mee doen.

DIRC We bedoelen er niets mee.

GRAVINNE Alsof jullie niet weten dat ik nooit kinderen heb kunnen krijgen!

RATTE Eerlijk niet, Gravinne,
wij wisten van niets!

JOACHIM Wij zijn maar simpele wagenspelers.

GRAVINNE Het is gemeen, jullie zijn gemeen!
Jullie weten niets van moederliefde!

MONNE Maar...

GRAVINNE Pak je spullen en verdwijn!

Mariken steekt haar handen in haar zij en stapt naar voren.

MARIKEN Jij bent een slecht mens!

GRAVINNE Wat zeg je?

MARIKEN Het was prachtig. Je had het niet moeten stoppen,
met al dat lelijke geschreeuw.

M.Ae. Kind, het is beter stil te zijn nu.

MARIKEN Jij bent een lelijke vrouw.
Gemeen. Daarom heb je geen kinderen.

GRAVINNE Meen je dat?

ISABELLA Het is maar een kind, ze meent niet wat ze zegt.

MARIKEN Ik meen het wel!

GRAVINNE Ik zal d'r wat manieren bijbrengen,
magister Aesculaap, grijp dat kind bij de kladden!

Magister Aesculaap pakt Mariken vast.

MARIKEN Laat me los!

ISABELLA Blijf van haar af.

GRAVINNE Ik zal voor haar zorgen.

ISABELLA Ik zorg al voor haar!

GRAVINNE Het is geen moeite, ik ontferm me over het kleintje.
Ik wil er verder niets over horen.

M.Ae. Ze wil er verder niets over horen.

Magister Aesculaap pakt Mariken vast.

MARIKEN Laat me los!

GRAVINNE En nu vertrekken jullie.
Of we gooien jullie in de kerker.

M.Ae. Horen jullie dat?
De kerker!

Lijfwachten dringen Joachim, Isabella en de andere wagenspelers het kasteel uit.

ISABELLA Niet bang zijn, Mariken!
We laten je niet in de steek!

MARIKEN Laat me los! Laat me los!

SCÈNE 15

Mariken staat midden in een groot vertrek waar hier en daar een dikke kaars brandt. Om haar heen zijn de wanden van zwart steen. Er druppelt vocht langs de stenen. Ze is alleen. Het lijkt een kerker of een gevangenis, maar het is haar nieuwe slaapkamer. In de hoek staat een groot bed met een berenvel eroverheen gedrapeerd. Mariken kijkt langs de spijlen uit het raam, naar de maan.

MARIKEN *Ik ben niet ver gekomen
zit alleen diep in de puree
niets is me gelukt
nee, het zit me niet echt mee
Rattenjan zal denken
dat ik hem vergeten ben
en Archibald zal bang zijn
dat ik hem niet eens meer ken*

*En de maan kijkt toe
en de maan ziet hoe
de wereld mij vergeet
tot ik zelf niet eens meer weet*

...of ik besta...

*En de maan kijkt toe
en de maan ziet hoe
alleen ik ben en klein
hoe ik langzaam verdwijnt*

...niet meer besta...

Rattenjan en Knaag in de schuur van de Zwarte Weeuw. Hij kijkt naar de volle maan.

RATTENJAN *Ze zal me wel vergeten zijn
want wie herinnert mij?
Wat maakt een rattenjoch nou uit
als je vrolijk bent en vrij?
Ze ligt vast al weer veilig thuis
te slapen in haar bed,
en droomt misschien van Rattenjan
die ze toch niet heeft gered.*

*En de maan kijkt toe
en de maan ziet hoe
de wereld mij vergeet
tot ik zelf niet eens meer weet*

...of ik besta...

*En de maan kijkt toe
en de maan ziet hoe
alleen ik ben en klein*

KNAAG liihh!

RATTENJAN *hoe ik langzaam verdwijnt*
...niet meer besta...

Archibald kijkt in het Waanwoud naar de maan.

ARCHIBALD *Of zal haar iets overkomen zijn,
laat ze mij niet in de steek
is ze door rovers overvallen
zijn haar hersenen verweekt,
door kannibalen opgevreten
verdronken in de zee
namen mannetjes van Venus
haar in hun schotel mee...*

*En de maan kijkt toe
en de maan ziet hoe
de wereld mij vergeet
tot ik zelf niet eens meer weet*

...of ik besta...

En de maan kijkt toe

ALLEN *en de maan ziet hoe
ik klein ben en alleen
maar ik sla me erdoor heen
ja ik sla me erdoor heen*

*ik zal vrij zijn
ooit weer vrij zijn*

*wie niet levend is, maar dood
die is niet langer opgesloten*

maar is vrij!

ISABELLA Ik wil haar terug.

JOACHIM Ze is onze dochter niet.

ISABELLA Dat weet ik.

JOACHIM Ik ben niet laf.

ISABELLA Ik wil Mariken terug.

JOACHIM Maar mijn luit is geen zwaard.

ISABELLA Angsthaas.
Ik los het zaakje zelf wel op.

JOACHIM Ik zal voor je bidden.

ISABELLA

Dat moet je vooral doen,
als je denkt dat het helpt.

ALLEN

*En de maan kijkt toe
en de maan ziet hoe
de wereld mij vergeet
tot ik zelf niet eens meer weet*

...of ik besta...

MARIKEN

*En de maan kijkt toe
en de maan ziet hoe
alleen ik ben en klein
hoe ik langzaamaan verdwijnt*

en niet meer besta...

SCÈNE 16

Mariken in haar eentje in een grote zaal, aan een grote tafel, met een grote kom dampende prut voor zich. Ze staart in de kom, heeft geen zin om te eten. Ze is in grijze, stijve kleren gekleed. De Gravinne komt op.

MARIKEN Dit is geen pap met geitenmelk.

GRAVINNE Dit zijn levergrutjes met haverstamp,
daar groeien kleine meisjes van.

MARIKEN Je hebt me gevangen.

GRAVINNE Het is maar een logeerpartij.
Als je wil laat ik je vrij.

MARIKEN Laat me dan vrij.

GRAVINNE Straks. Als je straks echt nog weg wil,
dan laat ik je gaan.

MARIKEN Erewoord?

GRAVINNE Erewoord.
Ik had graag een dochter gehad.

MARIKEN Mensen zijn half duivel, half engel, wist je dat?

GRAVINNE Ik ken vooral de duivelse helft.

MARIKEN Ik lust geen levergrutjes met haverstamp.

GRAVINNE Dat snap ik.
Zou je een heerlijk taartje willen?

MARIKEN Een taartje?
Niet met levergrutjes en haverstamp?

GRAVINNE Mijn hemel, nee, gadverdamme,
een taartje van mijn meesterbakker.
Met mollige room en een gesuikerd kersje,
alsof er een engeltje over je tong fietst.

MARIKEN Nou, ik weet niet of er een engeltje in mijn mond past,
maar laat maar eens proeven.

GRAVINNE Eerst rechtop zitten.

Mariken gaat rechtop zitten, krijgt het taartje. Het taartje is heerlijk.

MARIKEN Het is op.

GRAVINNE Was het lekker?

MARIKEN Het was het lekkerste dat ik ooit heb gegeten.

GRAVINNE Wil je er nog eentje?

MARIKEN Ja!

GRAVINNE Of wil je liever gaan nu?

MARIKEN Nog één taartje kan geen kwaad.

GRAVINNE Dus je blijft nog even?

MARIKEN Ik blijf nog even.

Isabella komt op, ze kijkt naar Mariken. Naar de Gravinne. Naar het taartje.

MARIKEN Oh, dit is zo'n lekker taartje...

ISABELLA Het ziet er ook heerlijk uit.

MARIKEN Isabella?

GRAVINNE Wat kom jij hier doen?

ISABELLA Ik kom Mariken halen.

MARIKEN Waarom was je zo lang weg?

ISABELLA Het spijt me, Mariken.

MARIKEN De Gravinne heeft lekkere taartjes.

GRAVINNE Ik heb nog veel meer.
Ik zal je overladen met cadeautjes, juwelen, kittens en puppy's.

MARIKEN Puppy's zijn leuk.

GRAVINNE Puppy's zijn geweldig.

MARIKEN Toch Isabella?

ISABELLA Ja, puppy's zijn geweldig.

GRAVINNE Wanneer ik mensen het kasteel uitgooi,
zie ik ze over het algemeen niet graag terugkomen.

ISABELLA Toch sta ik hier.

GRAVINNE Dat zie ik.

ISABELLA U bent machtig.
U hoeft maar in uw handen te klappen
en het is met mij gedaan.

GRAVINNE Zo is het.

ISABELLA Mariken was brutaal.
Maar u heeft het recht niet haar op te sluiten.

GRAVINNE Ik heb haar niet opgesloten.
In dit kasteel mag ze gaan en staan waar ze wil.
Toch, Mariken?

MARIKEN Als ik wil, dan mag ik weg.

GRAVINNE Wil je nog een taartje?

MARIKEN Nog één taartje kan geen kwaad.

GRAVINNE Zie, ze kiest er zelf voor.

ISABELLA Een gevangenis blijft een gevangenis.

GRAVINNE Ik wil dat Mariken manieren leert,
en wanneer dat is gelukt,
zal ik zeggen dat ze mijn dochter is.

ISABELLA Ze is uw dochter niet.

GRAVINNE En ik zal haar moeder zijn.

MARIKEN Mijn moeder?

GRAVINNE Jij wil hetzelfde, of niet?

ISABELLA Ja.

GRAVINNE Wat moet Mariken bij een stelletje
schooiers van wagenspelers?

ISABELLA Ja. We zijn schooiers.
Ik spreek het niet tegen.

GRAVINNE Kunnen jullie voor haar zorgen?

ISABELLA Als wij niet verhongeren,
verhongert zij ook niet.

GRAVINNE Ja, het leven dat iedere moeder
voor haar dochter wenst.

ISABELLA U heeft Mariken gekozen.
Mariken heeft mij gekozen.

GRAVINNE Ben je daar zeker van?

ISABELLA Nee.

GRAVINNE Wil je niet hier blijven,
om voor Mariken te zorgen?

MARIKEN Ja, blijf hier!

ISABELLA Nee. U kunt mijn leven nemen,
of u kunt mij wegsturen met Mariken.

GRAVINNE Ik zal je rijkelijk belonen.

ISABELLA Ga met ons mee.
Word wagenspeler.

MARIKEN Ja, ga mee!

GRAVINNE Wat moet ik buiten het kasteel?

ISABELLA Wat moet ik in het kasteel?

GRAVINNE Mariken, in de stallen wordt nú een veulen geboren,
dat veulen is voor jou. Als je hier blijft.

MARIKEN Ik zal hem elke dag borstelen.
Ik zal zorgen dat hij genoeg haver krijgt.

GRAVINNE Je ziet, ik probeer haar om te kopen.

ISABELLA Een veulen. Dat is nogal een cadeau.
Als je liever hier wil blijven,
dan zal ik zonder morren vertrekken.

GRAVINNE Wat heb jij haar te bieden?

ISABELLA Eén oud paard, twee domme ezels,
en drie winderige mannen.
Je zal moeten werken,
je leeft niet voor de lol.

GRAVINNE Die vrouw wil niet dat jij later Gravinne wordt.
Wil je met arme wagenspelers rondtrekken,
of wil je liever in dit kasteel blijven,
waar je zal leren paardrijden?

ISABELLA Je zal meer dan eens honger hebben,
als je met mij mee gaat. De ene keer
zullen de mensen je florijnen geven,
de andere keer zullen ze met modder gooien.

GRAVINNE Hier zal je nooit geplaagd worden door honger.
Je zal hard moeten leren en geen vriendjes hebben.
Macht is zoet en bitter, maar je zult rijk zijn.

ISABELLA Er valt voor allebei iets te zeggen.

GRAVINNE Een keuze tussen modder of geld?
Dat lijkt me duidelijk.

Het liedje is een echo van het slaaplied in scène 11.

ISABELLA *Je krijgt een kus, als je valt, op de wond op je knie*

GRAVINNE Gadverdamme!
Ik laat gewoon mijn hofarts komen.
Veel hygiënischer.

ISABELLA *En ik droog je tranen als je huilt van verdriet*

GRAVINNE Daar heb ik mijn mensen voor.

ISABELLA Dus je zou haar niet zelf troosten?

GRAVINNE *Nergens voor nodig want bij mij huil je niet.*

ISABELLA Dat is een grote belofte.

GRAVINNE *Pijn of ellende, dat wordt hier niet gekend.*

ISABELLA *Ik zal je verzorgen als je misselijk bent.*

GRAVINNE Wat? Met overgeven en alles?

ISABELLA Alles.

GRAVINNE *Bij mij word je niet ziek, maar je raakt wel verwend.
En rijk en beroemd en door mensen herkend.
De wc waar je plast is van het zuiverste goud.*

ISABELLA *Bij mij weet je zeker dat er iemand van je houdt.*

GRAVINNE Liefde! Dat kan je niet eten, niet drinken
en het houdt je niet warm!

ISABELLA *als je slaapt heb je mij die over je waakt
en dromen die eng zijn met liedjes verjaagt
ik heb een omhelzing waar je altijd mag zijn
waar je troost vindt en liefde, en een eind aan de pijn*

Mariken rent naar Isabella en omhelst haar.

MARIKEN Waar was je?

ISABELLA Rustig maar.
Ik ben er.

GRAVINNE Ik hou mij aan mijn woord,
vertrek, kijk niet om, ga.

Mariken en Isabella vertrekken. Magister Aesculaap komt naderbij.

M.Ae. Het is beter zo, Hoogbewauwelde Gravinne,
zo'n meisje van het gewone volk heeft hier niets te zoeken.

GRAVINNE Heeft de mens een ziel?

M.Ae. De mens heeft een ziel
en die ziel kan hij aan de Duivel verkopen.

GRAVINNE Voor dat meisje had ik mijn ziel
graag aan de Duivel verkocht.
Maar de Duivel is nooit in de buurt
wanneer je hem nodig hebt.
Of ben jij toevallig de Duivel?

M.Ae. Nee. Toevallig niet.

GRAVINNE Mijn ziel is een meisje met koude voeten.

M.Ae. Een meisje met koude voeten?

GRAVINNE Ik zal haar missen.

M.Ae. De wagenspelers hebben u pijn gedaan.
Zal ik ze gevangen laten nemen?

GRAVINNE U mag de wagenspelers niet lastig vallen.

M.Ae. Vergeet het meisje, Gravinne,
dat is het beste.

GRAVINNE Ik zal deze raad niet opvolgen, magister.

SCÈNE 17

Het woonwagenkamp. Mariken is terug.

MONNE De jonkvrouwe is terug!

DIRC Hoezee! Hoezee! Hoezee!

MARIKEN Iedereen moet doen wat ik zeg!

JOACHIM Een paar dagen in het centrum van de macht
en nu stijgt het al naar haar bolletje.

DIRC Had je een kroon op je hoofd?

MARIKEN Van zilver en goud.

MONNE En een koninklijk gewaad?

MARIKEN Van hermelijnenbont.

ISABELLA Jaja, je was dolgelukkig daar.

MARIKEN En tóch ben ik bij jullie teruggekomen.

MONNE Dan moet je wel heel veel van ons houden.

MARIKEN Ja. Ik hou van jullie.
En van Archibald.

ISABELLA Wil je terug naar huis, Mariken?
Naar Archibald.

MARIKEN Ja. Maar eerst moeten we naar de Zwarte Weeuw.
Om Rattenjan te redden.

JOACHIM Is die Weeuw erg gevaarlijk?

MARIKEN Als ze de kans krijgt
roostert ze je.

DIRC Oh. Als dat alles is.

MONNE Wij gaan haar aan het schrikken maken!

DIRC Tot haar hart in haar borstkas krimpt.

JOACHIM Tot haar knieën ricketikke-knikken.

MARIKEN Tot ze rilt vol kippenvel.

ISABELLA Goed. Kom.
We gaan Rattenjan halen.

MARIKEN Eindelijk!

SCÈNE 18

De schuur waar Rattenjan gevangen zit. Midden in de nacht. De ratten zijn onrustig.

RATTENJAN Is er iets, jongens?
 Wat horen jullie?

Hij luistert.

RATTENJAN Niks bijzonders.
 Het is de wind.

Hij luistert. Hij hoort het geluid van een vogel. Of eigenlijk: van Joachim die een vogel nadoet.

RATTENJAN Die vogel ken ik niet.

Als antwoord klinken twee andere vogels. of eigenlijk: Dirc en Monne die een vogel nadoen.

RATTENJAN Vreemde vogels, Knaag,
 wat doen die hier?

De vreemde vogels fluiten en roepen naar elkaar.

RATTENJAN Zijn dit wel vogels?

KNAAG lihh.

RATTENJAN Ik weet het niet, Knaag,
 dit lijkt me niet helemaal pluis.

De Zwarte Weeuw komt het erf opgerend, in haar zwarte ondergoed.

ZWARTE WEEUW Wat is dat voor onbeschaamd gevogel buiten?
 Gaat heen of ik bijt je kop eraf!

RATTENJAN Die zit weer vast in d'r nachtmerries.

ZWARTE WEEUW Ah, nu zijn jullie stil, hè?
 Heel verstandig, duivels!

Monne en Dirc zijn nog steeds verkleed als duiveltjes.

ZWARTE WEEUW Mooi zijn jullie niet, monsters,
 wat moeten jullie van me?

MONNE Huiver, Weeuw, en luister!
 Ik ben de boodschapper
 van de Meester van het Duister!

DIRC En ik ook!

ZWARTE WEEUW Zo zo, van de Duivel zelf
 en wat wil die van me?

MONNE Van mijn meester
 moet ik je wakker maken!

DIRC En ik ook!

ZWARTE WEEUW Wakker ben ik.
 Maar mij krijgen jullie niet te pakken!

*De Weeuw rent weg. Rattenjan kruipt verwonderd naar buiten, zo ver zijn ketting hem toelaat.
Mariken springt tevoorschijn.*

MARIKEN Weet jij nog wie ik ben?
 Ik heb mijn vrienden meegenomen.

RATTENJAN Je hebt vreemde vogels meegenomen.

MARIKEN Ja. Heel vreemde vogels.

RATTENJAN En je hebt nog steeds een zwarte neus.

MARIKEN En jij zit nog steeds vast aan de ketting.

Verderop roepen Monne en Joachim, verkleed als Duivel, naar de Zwarte Weeuw.

MONNE Kom tevoorschijn, vrouwmens!

DIRC We weten toch wel waar je bent!

JOACHIM Voor de meester van het Duister
 kan je je nimmerniet verstoppen!

RATTENJAN Wie is dat?!

Mariken lacht.

MARIKEN Dat is je vader.
 De Duivel!

Buiten klinkt de Zwarte Weeuw van achter de zwarte ton.

ZWARTE WEEUW Denk maar niet dat ik bang voor je ben!

JOACHIM Waarom verstop je je dan?

ZWARTE WEEUW Ik verstop me niet!
 Ik verberg me alleen een beetje!
 Laat me met rust!

JOACHIM Ik zoek mijn zoon.

ZWARTE WEEUW Oh Lieve Heer, red mij van het kwaad.

MONNE De Heer zal je niet redden.

Monne is achterom gelopen en staat naast de Weeuw. Die schrikt en springt tevoorschijn.

JOACHIM Niet om het een of ander,
 maar waar is mijn jongen?
 Ik wil het knaapje eindelijk eens zien.

ZWARTE WEEUW Je bent nog lelijker dan ik dacht.

DIRC Ze heeft een grote mond,
 maar ze trilt als een espenblad.

ZWARTE WEEUW Als je me meeneemt naar de hel
zal ik je voor alle eeuwigheid het leven zuur maken.

JOACHIM Vrouwtje, ik neem jou heus niet mee.
Ik heb in de hel al genoeg griezels om me heen.
Ik kan je daar missen als kiespijn.
Geef me mijn zoon, dan val ik je niet meer lastig.

MONNE En de zwarte geit.

JOACHIM En de zwarte geit. Dan zal ik tegen God zeggen
dat hij je moet verdoemen.

ZWARTE WEEUW Verdoemen! En wat heb ik daaraan?

JOACHIM God zal zeggen: Wat durft de Duivel wel!
Mij bevelen geven! Wil hij dat ik dat vrouwmens verdoem?
Ik denk er niet aan! Ik zal haar liefdevol in mijn armen sluiten.
De Duivel moet geen praatjes hebben.

ZWARTE WEEUW Laat me even nadenken...

In de schuur begrijpt Rattenjan er niet veel van.

RATTENJAN Je hebt de duivel echt meegenomen,
wat heb ik daar nu aan?
Dan blijf ik nog liever hier!

MARIKEN Dacht je dat ik je vergeten was.

RATTENJAN Ik wist het niet.

MARIKEN Het is erg druk in de wereld,
je struikelt over de mensen,
de gekste dingen gebeuren,
je hebt overal floriijnen voor nodig.
Ik wist niet wat voor en achter was.
Gelukkig vond de Duivel mij op straat.

RATTENJAN Ben jij misschien echt een heksje?

MARIKEN Nee. En jij bent niet de zoon van de Duivel,
het is allemaal maar een spelletje.

RATTENJAN Een spelletje.

MARIKEN Het zijn wagenspelers. Grappenmakers.

KNAAG lihh.

MARIKEN Dag Knaag. Jij mag ook mee.

RATTENJAN Mee? Waar naartoe?

MARIKEN Naar het Waanwoud.
We gaan naar huis.

Buiten staat de Weeuw tegenover de demonen.

ZWARTE WEEUW Goed. Je mag hem hebben.
Daar. In die schuur.
Daar zit hij. Het Duivelsjong.
Met zijn ratten.

JOACHIM Ratten, brrr,
daar moet ik niets van hebben.

ZWARTE WEEUW Ja. Kijk maar uit,
straks vreten ze je op.
Neem hem maar mee, je zoon,
hier heb je de sleutel.

Ze gooit hem de sleutel toe.

ZWARTE WEEUW Voordat je het slot open hebt,
zitten de ratten allang op je kop.

JOACHIM Ik ben niet bang.

ZWARTE WEEUW Jij bent een vuilak.
Op de jongste dag zal jij in een put
zonder bodem worden gegooid.

JOACHIM Vind je het zelf nou nooit vermoeiend
om altijd zo onaardig te zijn?

ZWARTE WEEUW Wat doet het ertoe.
En aan die zwarte geit heb je ook niks.
Ze geeft geen melk meer.
Haar vlees zal taai en droog zijn.
Zelfs jij, Duiveltje,
zal je tanden erop breken.

De Weeuw beent terug naar haar huis en slaat de deur dicht.

MONNE Je was goed op dreef!

DIRC Dit was je beste optreden ooit!

MONNE Ik heb ervan genoten.

DIRC Jammer dat er zo weinig publiek was.

Monne en Dirc applaudiseren.

MARIKEN Joachim! Geef me de sleutel.

JOACHIM Nee. Ik durf best! Ik ga hem bevrijden.
Hoeveel ratten zijn er nu helemaal.

MARIKEN Een stuk of honderd.

JOACHIM Honderd. Hm. Ja. Als je het zo stelt.

Hij geeft Mariken de sleutel. Ze rent naar Rattenjan en bevrijdt hem.

RATTENJAN En ik mag met jullie mee?

MARIKEN Natuurlijk mag je met ons mee.

RATTENJAN En is dat Waanwoud wel een beetje in orde?

MARIKEN Zeur niet. Kijk naar je voet,
de ketting ligt eraf!

RATTENJAN Hij is weg.

MARIKEN Ja. Hij is weg.

RATTENJAN Toch voel ik hem nog zitten.

MARIKEN Ben je bang voor het Waanwoud?

RATTENJAN Bang? Ik ben nooit meer bang!
Voor niets en niemand!

Hij wil een stap zetten en valt om.

RATTENJAN Ik heb al zo lang niet meer gelopen
dat ik het geloof ik een beetje verleerd ben.

MARIKEN Hier. Steun maar op mij.

SCÈNE 19

Archibald staat in het Waanwoud bij de beek zijn voeten te wassen.

ARCHIBALD Alles is zoals het zijn moet
 maar ik mis een kleinigheidje.

De zwarte geit komt naast Archibald staan.

DE ZWARTE GEIT Bèh.

ARCHIBALD Nee, een kleinigheidje,
 geen klein geitje.

DE ZWARTE GEIT Bèh.

ARCHIBALD Verhip, toch wel,
 hallo klein geitje!

MARIKEN Ik ben een beetje laat.

ARCHIBALD Je bent een paar daagjes te laat.

MARIKEN Een paar daagjes? Nee zeg, nou zeg.

ARCHIBALD Wat nee zeg, nou zeg?

MARIKEN Veel en veel langer.

ARCHIBALD Hoe lang denk jij dat het was?

MARIKEN Zoveel weken.

Ze steekt vingers op. Archibald haalt zijn neus op.

MARIKEN Heus waar.

ARCHIBALD Leek het zo lang voor je?
 Wat heb je allemaal meegemaakt?

MARIKEN O, bijna niks.

ARCHIBALD Bijna niks is niet helemaal niks.

MARIKEN Ik heb een geit gevonden.

ARCHIBALD Ik zag het.

MARIKEN Ze heet Sofie de Tweede.

ARCHIBALD Dat is een mooie naam.

MARIKEN Ja.

ARCHIBALD Ze is zwart.

MARIKEN Nee. Ze is wit.

ARCHIBALD Ze is net zo zwart als jouw neus.

MARIKEN Mijn neus is niet zwart,
mijn neus is neuskleurig.
Er zit alleen wat modder op.
En die geit is zwart geverfd.

ARCHIBALD Wie doet er nou zoiets?

MARIKEN De Zwarte Weeuw.

ARCHIBALD Bijna niks heeft ze meegemaakt, zegt ze,
bijna niks klinkt anders als ontzettend veel.

MARIKEN Ik ga haar straks wassen.
Rattenjan zal me helpen.

ARCHIBALD De Zwarte Weeuw en Rattenjan.

Joachim, als Duivel, komt tevoorschijn.

ARCHIBALD En de Duivel, zo te zien.

JOACHIM En jij bent Archibald.
Wilt u uw ziel verkopen?

ARCHIBALD Wat krijg ik ervoor terug?

JOACHIM Droevige muziek.

Monne en Dirc komen tevoorschijn. Ze spelen droevige muziek.

MARIKEN Dit zijn Monne en Dirc.
En soms zijn ze duiveltjes.

ARCHIBALD Hoog gezelschap heb je meegenomen, Mariken.

MARIKEN Ja. En Isabella.

ARCHIBALD Hallo Isabella.

MARIKEN Ik heb misschien geen moeder,
maar ik heb wel een Isabella.

ARCHIBALD Was je daarnaar op zoek,
naar een moeder?

MARIKEN Dat weet ik niet.

ARCHIBALD Je was op zoek naar je moeder.

MARIKEN Ik heb mijn moeder niet gevonden.

ARCHIBALD Maar wel een familie, zo te zien.

ISABELLA Mogen we een tijdje hier blijven,
bij jou, in het Waanwoud?

ARCHIBALD Natuurlijk. Familie mag altijd blijven.
Wagenspelers, hè?

ISABELLA	Bohemiens!
JOACHIM	Clochards!
MARIKEN	Vaganten!
ARCHIBALD	Nou, vertel eens een mooi verhaal.

SCÈNE 20

De wagenspelers in het Waanwoud. Ze spelen het verhaal van Mariken.

MARIKEN Dames en Heren, Hooggeëerd publiek,
welkom in de Middeleeuwen!

RATTE Toen de straten nog van modder waren...

JOACHIM ...en je zó met je blote voeten
in een drol kon stappen!

GRITTA Toen de wereld nog plat was...

ISABELLA ...en je als je even niet uitkeek
zó van de rand kon vallen!

DIRC Toen God nog op een wolk zat...

MONNE ...en hoofdschuddend naar beneden keek.

ARCHI Waar de Duivel zich in elke schaduw kon verschuilen.

WAGENSPELERS Welkom! Welkom! Welkom!

MARIKEN Wij vertellen u het verhaal van Mariken!
Het meisje dat geen moeder had
maar wel de hele wereld zag!

WAGENSPELERS Dames en Heren, Hooggeëerd Publiek!
Dit is het verhaal van het meisje Mariekuh!

*Zoals een storm begint
met één zuchtje wind,
vangt een oceaan
met één druppel aan.*

*Waar begint een begin?
Wat is de openingszin?
Waar stappen we in?
Waar begint een kind?*

*En wordt elk ballet niet
met één pas ingezet
zoals gebroken harten
met één traantje starten?*

*Waar begint een begin?
Wat is de openingszin?
Waar stappen we in?
Waar begint een kind?*

Zo was de aarde d'r al

*na één grote knal,
misschien een scheet van god,
misschien een kosmisch lot.*

*Waar begint een begin?
Wat is de openingszin?
Waar stappen we in?
Waar begint een kind?*

MARIKEN

*als iets uit niets kan ontstaan
komt alles daar vandaan
dan begint een kind
wanneer je haar verzint*

EINDE

bijlage: De Volledige Aanspreektitel van de Gravinne

Hare Royale Hoogheid de Weledelgestrengste Doorluchtigheit en Hoogbeduusde Zinfadel, de Goedgewauwelde, Welgeboebelde, Langbebeende, Volledig Zeewaardige Blauwdooraderde, Edelgewelfde, Welhoffelgebreide, Hooggeboren, Hoogheidelijk Welexcellente Geachtbaarde, Luchtdoornige Weledelverhoogde, Rijvaardige, Onbebaarde, Fijngeboebelde, Hoogbovengestelde, Weledelgeborneerde Hoogverhevenheid, Weljodelahiti'de Gehouwdgende, Kortomtoepasselijke, Snaarbefijnde, Gealloceerde, Laaggeletterde, Befoetelde, Poesbegriphebbende, Wafelhoudende, Karrevrachtelijke Heemradia, Doorgechardonnerde Pardonnemoi, Dauphinesse van Compte, Panterstreepte, Briebeboterde, Driewerfbejubelde, Speculaasbekabeljauwde, Uburoi-de-mordre, Kanteelbetokkelde, Specerijvoerende, Voorbakse, Latent Holebide, Confrontioneel Edelachtbare, Argbeknolde, Ontpekeldde, Soevereine Grootmeesteres, Hoogverflukste, Erecommandeur in de Johanniter Orde in Nederland, Interrogaverat van de West-Spaanse Tweede Inquisitie, Eredamde Grootkruis van de Soevereine en Militaire Orde van Malta, Haeretica sine cure, Erewachter van de Ivoren Toren, Draagster van de Zilveren Kalashnikov van Transnistrië, Vrouwe van Veere en Vlissingen, van Katzenelnbogen, Vianden, Dietz, Spiegelberg, Buren, Leerdam en Culemborg, Protectoratesse van Antwerpen, Breda, Diest, Beilstein, Grave, het Land van Cuijk, IJsselstein, Cranendonck, Eindhoven, Liesveld, Herstal, Waasten, Arlay en Nozeroy, Beschermvrouwe van de Haagse Hopjesvla, Haringvangst en Hazewinderij, Vrijvrouw van Ameland, Baarn, Besançon, Borculo, Bredevoort, Bütgenbach, Dasburg, Geertruidenberg, Hooge en Lage Zwaluwe, Klundert, Lichtenvoorde, Montfort, Naaldwijk, Niervaart, Polanen, Steenbergen, Sint-Maartensdijk, Sint Vith, Soest, Ter Eem, Turnhout, Willemstand, Zevenberge, **Gravinne Johanna** van Nimwegen tot Arnheimerloo langs de Waanwalderische Bosschen, enz. enz. enz.

TOEGIFT; HET LIED VAN DE VAGEBOND.

*De sterren reizen met je mee
waar je ook naartoe gaat
de zon die volgt je overal
waar je ook zal zijn*

*een zwerver die is altijd thuis
en heimwee is hem vreemd
een zwervershuis staat overal
op ijskap, in woestijn*

*en soms is het moeilijk, ja,
soms is het zwaar
soms wil je blijven waar je staat*

*ja soms is het moeilijk en
soms is het zwaar
maar het gaat, lieverd, het gaat
want zolang wij samen zijn
kan ik overal naartoe
zolang jij niet verdwijnt
raakt mijn lijf niet moe*

*een vagebond is altijd vrij
zit nooit ergens aan vast
hij volgt geen macht of meester
hij waait als de wind*

*een bohemien die kwijnt niet weg
kent geen berouw of spijt
hij heeft geen woonplaats of adres
dat hem aan één plek bindt*

*en soms is het moeilijk, ja,
soms is het zwaar
soms wil je blijven waar je staat*

*ja soms is het moeilijk en
soms is het zwaar
maar het gaat, lieverd, het gaat
want zolang wij samen zijn
kan ik overal naartoe
zolang jij niet verdwijnt
raakt mijn lijf niet moe*